HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a opta)

19 mai 2010 *

În cauza T-18/05,

IMI plc, cu sediul în Birmingham, Warwickshire (Regatul Unit),

IMI Kynoch Ltd, cu sediul în Birmingham,

Yorkshire Copper Tube, cu sediul în Liverpool, Merseyside (Regatul Unit),

reprezentate de M. Struys și D. Arts, avocați,

reclamante,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată de domnii É. Gippini Fournier și S. Noë, în calitate de agenți,

pârâtă,

* Limba de procedură: engleza.

având ca obiect, pe de o parte, o cerere de anulare a articolului 1 literele (h)-(j) și a articolului 2 litera (f) din Decizia C(2004) 2826 a Comisiei din 3 septembrie 2004 privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] și a articolului 53 din Acordul privind SEE (Cazul COMP/E-1/38.069 – Tuburi sanitare din cupru) și, pe de altă parte, în subsidiar, o cerere de reducere a cuantumului amenzii aplicate reclamantelor prin această decizie,

TRIBUNALUL (Camera a opta),

compus din doamna M. E. Martins Ribeiro, președinte, domnii S. Papasavvas și N. Wahl (raportor), judecători,

grefier: domnul N. Rosner, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 24 noiembrie 2008,

pronunță prezenta

Hotărâre

Istoricul cauzei

1 IMI plc, IMI Kynoch Ltd și Yorkshire Copper Tube (denumite în continuare, împreună, „grupul IMI" sau „reclamantele") fac parte dintr-un grup de întreprinderi internaționale de inginerie, a căror societate-mamă, IMI, este o societate de drept englez cotată la Bursa din Londra (London Stock Exchange).

1. *Procedura administrativă*

2 În urma unor informații comunicate de Mueller Industries Inc. (denumită în continuare „Mueller") în ianuarie 2001, Comisia Comunităților Europene a efectuat, în martie 2001, verificări inopinate în incintele mai multor întreprinderi active în sectorul tuburilor din cupru, în temeiul articolului 14 din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, Primul regulament de punere în aplicare a articolelor [81 CE] și [82 CE] (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3).

3 La 9 și la 10 aprilie 2001 au fost efectuate verificări suplimentare în incintele KME Germany AG (fostă KM Europa Metal AG), precum și ale Outokumpu Oyj și Luvata Oy (fostă Outokumpu Copper Products Oy) (denumite în continuare, împreună, „grupul Outokumpu"). La 9 aprilie 2001, Outokumpu a prezentat Comisiei o ofertă de cooperare în temeiul Comunicării Comisiei privind neaplicarea de amenzi sau reducerea cuantumului acestora în cauzele având ca obiect înțelegeri (JO 1996, C 207, p. 4, denumită în continuare „comunicarea privind cooperarea din 1996"), atât pentru tuburile industriale, cât și pentru tuburile sanitare. În urma unor verificări suplimentare, Comisia a scindat investigația privind tuburile din cupru în trei proceduri distincte, și anume cazul COMP/E-1/38.069 (Tuburi sanitare din cupru), cazul COMP/E-1/38.121 (Racorduri) și cazul COMP/E-1/38.240 (Tuburi industriale).

4 Prin scrisoarea din 30 mai 2001, grupul Outokumpu a transmis Comisiei un memoriu, însoțit de un număr de anexe, în care descria sectorul tuburilor din cupru și acordurile coluzive în legătură cu acesta.

5 La 5 iunie 2002, în cadrul cazului COMP/E-1/38.240 (Tuburi industriale), au avut loc întâlniri privind oferta de cooperare făcută de grupul Outokumpu, la inițiativa Comisiei, cu reprezentanți ai acestei întreprinderi. Aceasta din urmă a arătat de asemenea că era dispusă să permită Comisiei să chestioneze membrii personalului său implicați în acordurile vizate de cazul COMP/E-1/38.069 (Tuburi sanitare din cupru).

6 În iulie 2002, în cadrul cazului COMP/E-1/38.240 (Tuburi industriale), în temeiul articolului 11 din Regulamentul nr. 17, Comisia, pe de o parte, a formulat solicitări de informații adresate Wieland-Werke AG (denumită în continuare „Wieland") și grupului KME [compus din KME Germany, KME France SAS (fostă Tréfimétaux SA) și KME Italy SpA (fostă Europa Metalli SpA)] și, pe de altă parte, a invitat grupul Outokumpu să îi comunice informații suplimentare. La 15 octombrie 2002, grupul

KME a răspuns la solicitarea de informații menționată. Răspunsul său conținea atât o declarație, cât și o cerere prin care solicita să beneficieze de aplicarea comunicării privind cooperarea din 1996 în cadrul cazului COMP/E-1/38.069 (Tuburi sanitare din cupru). În plus, grupul KME a permis Comisiei să utilizeze toate informațiile furnizate în cadrul cazului COMP/E-1/38.240 (Tuburi industriale) în cazul COMP/E-1/38.069 (Tuburi sanitare din cupru).

7 La 23 ianuarie 2003, Wieland a comunicat Comisiei o declarație care cuprindea o cerere prin care solicita să beneficieze, în cadrul cazului COMP/E-1/38.069 (Tuburi sanitare din cupru), de aplicarea comunicării privind cooperarea din 1996.

8 În cadrul cazului COMP/E-1/38.069 (Tuburi sanitare din cupru), Comisia a adresat, la 3 martie 2003, solicitări de informații grupului Boliden [compus din Boliden AB, Outokumpu Copper Fabrication AB (fostă Boliden Fabrication AB) și Outokumpu Copper BCZ SA (fostă Boliden Cuivre & Zinc SA)], societății HME Nederland BV (denumită în continuare „HME") și societății Chalkor AE Epexergasias Metallon (denumită în continuare „Chalkor"), precum și, la 20 martie 2003, grupului IMI.

9 La 9 aprilie 2003, reprezentanții Chalkor au avut o întâlnire cu reprezentanții Comisiei și au solicitat, în cadrul cazului COMP/E-1/38.069 (Tuburi sanitare din cupru), aplicarea comunicării privind cooperarea din 1996.

10 La 29 august 2003, Comisia a adoptat, în cazul COMP/E-1/38.069 (Tuburi sanitare din cupru), o comunicare privind obiecțiunile adresată societăților în cauză. După ce respectivele societăți au avut acces la dosar, în format electronic, și după ce acestea

au prezentat observații scrise, acestea au luat parte, cu excepția HME, la o ședință la 28 noiembrie 2003.

11 La 16 decembrie 2003, Comisia a adoptat Decizia C(2003) 4820 final privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] și a articolului 53 din Acordul privind SEE (Cazul COMP/E-1/38.240 – Tuburi industriale), fiind publicat un rezumat al acesteia în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* din 28 aprilie 2004 (JO L 125, p. 50).

2. *Decizia atacată*

12 La 3 septembrie 2004, Comisia a adoptat Decizia C(2004) 2826 privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] și a articolului 53 din Acordul privind SEE (Cazul COMP/E-1/38.069 – Tuburi sanitare din cupru) (denumită în continuare „decizia atacată"), fiind publicat un rezumat al acesteia în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* din 13 iulie 2006 (JO L 192, p. 21).

13 Decizia atacată cuprinde, printre altele, următoarele dispoziții:

„*Articolul 1*

Prin participarea, în perioadele menționate, la un ansamblu de acorduri și de practici concertate constând în stabilirea prețurilor și repartizarea piețelor în sectorul tuburilor sanitare din cupru, următoarele întreprinderi au încălcat dispozițiile articolului

81 alineatul (1) [CE] și, de la 1 ianuarie 1994, pe cele ale articolului 53 alineatul (1) din Acordul privind SEE:

(a) Boliden […], în solidar cu [Outokumpu Copper Fabrication] și [Outokumpu Copper BCZ], de la 3 iunie 1988 la 22 martie 2001;

(b) [Outokumpu Copper Fabrication], în solidar cu Boliden […] și [Outokumpu Copper BCZ], de la 3 iunie 1988 la 22 martie 2001;

(c) [Outokumpu Copper BCZ], în solidar cu Boliden […] și [Outokumpu Copper Fabrication], de la 3 iunie 1988 la 22 martie 2001;

(d) Austria Buntmetall AG:

(i) în solidar cu Buntmetall Amstetten [GmbH], de la 29 august 1998 până la cel puțin 8 iulie 1999, și

(ii) în solidar cu [Wieland] și Buntmetall Amstetten […], de la 9 iulie 1999 la 22 martie 2001;

(e) Buntmetall Amstetten […]:

(i) în solidar cu Austria Buntmetall […], de la 29 august 1998 până la cel puțin 8 iulie 1999, și

(ii) în solidar cu [Wieland] și Austria Buntmetall [...], de la 9 iulie 1999 la 22 martie 2001;

(f) [Chalkor], de la 29 august 1998 cel puțin până la începutul lunii septembrie 1999 cel puțin;

(g) [HME], de la 29 august 1998 cel puțin până la 22 martie 2001;

(h) IMI [...], în solidar cu IMI Kynoch [...] și Yorkshire Copper Tube [...], de la 29 septembrie 1989 la 22 martie 2001;

(i) IMI Kynoch [...], în solidar cu IMI [...] și Yorkshire Copper Tube [...], de la 29 septembrie 1989 la 22 martie 2001;

(j) Yorkshire Copper Tube [...], în solidar cu IMI [...] și IMI Kynoch [...], de la 29 septembrie 1989 la 22 martie 2001;

(k) [KME Germany]:

(i) în mod individual, de la 3 iunie 1988 la 19 iunie 1995, și

(ii) în solidar cu [KME France] și [KME Italy], de la 20 iunie 1995 la 22 martie 2001;

(l) [KME Italy]:

(i) în solidar cu [KME France], de la 29 septembrie 1989 la 19 iunie 1995, și

(ii) în solidar cu [KME Germany] și [KME France], de la 20 iunie 1995 la 22 martie 2001;

(m) [KME France]:

(i) în solidar cu [KME Italy], de la 29 septembrie 1989 la 19 iunie 1995, și

(ii) în solidar cu [KME Germany] și [KME Italy], de la 20 iunie 1995 la 22 martie 2001;

[…]

(s) Outokumpu […], în solidar cu [Luvata], de la 29 septembrie 1989 la 22 martie 2001;

(t) [Luvata], în solidar cu Outokumpu […], de la 29 septembrie 1989 la 22 martie 2001;

(u) [Wieland]:

(i) în mod individual, de la 29 septembrie 1989 la 8 iulie 1999, și

(ii) în solidar cu Austria Buntmetall […] și Buntmetall Amstetten […], de la 9 iulie 1999 la 22 martie 2001.

Articolul 2

Pentru încălcările menționate la articolul 1 sunt aplicate următoarele amenzi:

(a) Boliden […], [Outokumpu Copper Fabrication] și [Outokumpu Copper BCZ], în solidar: 32,6 milioane de euro;

(b) Austria Buntmetall […] și Buntmetall Amstetten […], în solidar: 0,6695 milioane de euro;

(c) Austria Buntmetall […], Buntmetall Amstetten […] și [Wieland], în solidar: 2,43 milioane de euro;

(d) [Chalkor]: 9,16 milioane de euro;

(e) [HME]: 4,49 milioane de euro;

(f) IMI […], IMI Kynoch […] și Yorkshire Copper Tube […], în solidar: 44,98 milioane de euro;

(g) [KME Germany]: 17,96 milioane de euro;

(h) [KME Germany], [KME France] și [KME Italy], în solidar: 32,75 milioane de euro;

(i) [KME Italy] și [KME France], în solidar: 16,37 milioane de euro;

(j) Outokumpu […] și [Luvata], în solidar: 36,14 milioane de euro;

(k) [Wieland], în mod individual: 24,7416 milioane de euro.

[…]"

14 Comisia a considerat că întreprinderile în cauză participaseră la o încălcare (denumită în continuare „cartelul" sau „încălcarea în cauză") unică, continuă, complexă și, în cazul grupului Boliden, al grupului KME și al Wieland, multiformă. Comisia a precizat că acordurile naționale nu erau vizate, ca atare, prin decizia atacată [considerentele (2) și (106) ale deciziei atacate].

Produsele și pieţele relevante

15 Sectorul în cauză, cel al fabricării de tuburi din cupru, cuprinde două grupe de produse, și anume, pe de o parte, tuburile industriale, care se împart în diferite subgrupe în funcție de utilizarea lor finală (aer condiționat și refrigerare, racorduri, boilere și boilere cu gaz, filtre de deshidratare și telecomunicații), și, pe de altă parte, tuburile sanitare, denumite și „tuburi de instalații", care sunt utilizate în construcții pentru instalațiile de apă, conductele de gaz și de păcură și sistemele de încălzire [considerentul (3) al deciziei atacate].

16 Comisia a considerat că în cazurile COMP/E-1/38.069 (Tuburi sanitare din cupru) și COMP/E-1/38.240 (Tuburi industriale) erau vizate două încălcări distincte. În această privință, Comisia s-a bazat în principal pe faptul că „sunt întreprinderi diferite (și membri diferiți ai personalului acestor întreprinderi) care erau implicate în acordurile privind tuburile sanitare, pe de o parte, și tuburile industriale, pe de altă parte, acorduri a căror organizare era de asemenea diferită". În plus, Comisia a considerat că sectorul tuburilor sanitare se distingea de cel al tuburilor industriale în ceea ce privește clientela vizată, utilizarea finală și caracteristicile tehnice ale produselor [considerentele (4) și (5) ale deciziei atacate].

17 În legătură cu tuburile sanitare din cupru, Comisia a afirmat în decizia atacată că acest grup de produse cuprindea două „subfamilii" de produse: tuburile sanitare din cupru simple, pe de o parte, și tuburile sanitare din cupru cu înveliș de protecție, pe de altă parte. Comisia a notat că „tuburile sanitare din cupru simple și tuburile sanitare din cupru cu înveliș de protecție nu sunt în mod obligatoriu interschimbabile și că acestea pot constitui piețe ale produselor distincte în lumina Comunicării Comisiei privind definirea pieței relevante în sensul dreptului comunitar al concurenței" (JO 1997, C 372, p. 5, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 60). Cu toate acestea, în scopul deciziei atacate, Comisia a apreciat că aceste două „subfamilii" de produse trebuiau să fie considerate drept „unul și același grup de produse […] întrucât sunt în esență aceleași întreprinderi (și aceiași membri ai personalului acestor întreprinderi) care au

fost implicate în acordurile privind aceste două subfamilii de produse și că acordurile erau organizate în mod similar" [considerentele (13) și (459) ale deciziei atacate].

18 În decizia atacată, Comisia a indicat de asemenea că piața geografică relevantă era Spațiul Economic European (SEE). Aceasta a considerat că, în anul 2000, în SEE, valoarea pieței tuburilor sanitare din cupru simple era de aproximativ 970,1 milioane de euro și cea a pieței tuburilor sanitare din cupru cu înveliș de protecție era de 180,9 milioane de euro. Valoarea cumulată a acestor două piețe a fost evaluată, prin urmare, la 1 151 de milioane de euro în 2000 în SEE [considerentele (17) și (23) ale deciziei atacate].

Componentele încălcării în cauză

19 Comisia a arătat că încălcarea în cauză s-a manifestat sub trei forme distincte, dar legate între ele [considerentele (458) și (459) ale deciziei atacate]. Prima parte a cartelului consta în acordurile încheiate între „producătorii SANCO". A doua parte a încălcării în cauză cuprindea acordurile încheiate între „producătorii WICU și Cuprotherm". În sfârșit, a treia parte a cartelului viza acordurile încheiate în cadrul unui grup mai larg de producători de tuburi sanitare din cupru simple și a fost denumită „acorduri europene extinse".

Acorduri între „producătorii SANCO"

20 SANCO este atât o marcă, cât și denumirea unui procedeu tehnic specific care servește la fabricarea tuburilor sanitare din cupru anticoroziune de calitate superioară. Tehnica a fost brevetată în 1980 de întreprinderea Usines à cuivre et à zinc. Grupul Boliden

a fost titularul brevetului inițial al procedeului de fabricație până la expirarea acestuia în anul 2000, dar nu era titularul mărcii SANCO în toate țările europene. Concurentul său, grupul KME, a solicitat și a obținut înregistrarea mărcii SANCO sub propriul nume în mai multe țări europene. Ulterior, grupul KME a obținut brevet pentru un număr de îmbunătățiri în raport cu brevetul original și cele două concurente și-au acordat licențe reciproce asupra brevetelor lor și a mărcilor lor respective. Începând din 1981, grupul KME și grupul Boliden au acordat Wieland o licență asupra mărcii și asupra brevetului [considerentele (115)-(118) ale deciziei atacate].

21 Comisia a considerat în decizia atacată că, începând din 1988, acordurile dintre „producătorii SANCO" mergeau dincolo de o simplă relație între „licențiatori" și „licențiati". Potrivit acesteia, existau între acești producători, respectiv grupul KME, grupul Boliden și Wieland, din iunie 1988 până la sfârșitul primului semestru al anului 1994, acorduri privind obiectivele de preț și procentele de reducere, precum și împărțirea vânzărilor și a cotelor de piață (denumite în continuare „acordurile SANCO"). Supravegherea punerii în aplicare a acestor acorduri se întemeia în principal pe comunicarea, între „producătorii SANCO", a cifrelor privind valoarea producției și a vânzărilor acestora [considerentele (125)-(146) și (456) ale deciziei atacate].

Acorduri între „producătorii WICU și Cuprotherm"

22 WICU și Cuprotherm sunt mărci ale unor tuburi sanitare din cupru cu înveliș de protecție care fac obiectul unor brevete.

23 Marca WICU și brevetele asupra acesteia aparțin grupului KME, care a acordat Wieland, printre altele, o licență asupra mărcii și asupra brevetului. Invers, marca Cuprotherm și brevetul asupra acesteia aparțin Wieland, care a acordat o licență asupra mărcii și asupra brevetului grupului KME [considerentul (121) al deciziei atacate].

24 Comisia a estimat, în decizia atacată, că acordurile încheiate între grupul KME și Wieland privind tuburile WICU și Cuprotherm depășeau o simplă relație între „licențiatori" și „licențiați". Grupul KME și Wieland ar fi întreținut contacte anticoncurențiale sub forma unui schimb de informații sensibile și a unei coordonări a volumelor și a prețurilor în legătură cu tuburile sanitare din cupru cu înveliș de protecție (denumite în continuare „acordurile WICU și Cuprotherm") [considerentul (149) al deciziei atacate].

Acorduri europene extinse

25 În decizia atacată, Comisia a amintit că, în paralel cu acordurile SANCO și cu acordurile WICU și Cuprotherm, încălcarea în cauză conținea o a treia parte, cuprinzând acorduri între membri ai unui grup mai întins de producători de tuburi sanitare din cupru simple [considerentele (102), (104), (105), (108)-(111), (147), (148), (461) și (462) ale deciziei atacate].

26 Numărul de participanți la acest grup mai întins era inițial de cinci, și anume grupul KME, Wieland, grupul Outokumpu, grupul IMI și Mueller (denumit în continuare „grupul de cinci"). În urma alăturării Chalkor, a HME, a grupului Boliden și a grupului Buntmetall (compus din Austria Buntmetall și din Buntmetall Amstetten),

numărul de participanți la acest grup a ajuns la nouă (denumit în continuare „grupul de nouă”) [considerentul (216) al deciziei atacate].

27 Potrivit Comisiei, acești nouă participanți au încercat să stabilizeze piața tuburilor sanitare din cupru simple bazându-se pe cotele de piață dintr-un an de referință pentru a prevedea un obiectiv pentru cotele de piață viitoare. Pe de altă parte, Comisia a considerat în decizia atacată că respectivii participanți se înțeleseseră cu privire la schimburile de informații sensibile, împărțirea cotelor de piață, urmărirea volumelor vânzărilor, un mecanism de „lider de piață”, precum și cu privire la o coordonare a prețurilor, cuprinzând bareme, aplicarea unor „linii de preț” și reduceri [considerentul (192) al deciziei atacate].

Durata și caracterul continuu al încălcării în cauză

28 Comisia a arătat în decizia atacată că încălcarea în cauză începuse la 3 iunie 1988 în ceea ce privește grupul KME și grupul Boliden, la 29 septembrie 1989 în ceea ce privește grupul IMI, grupul Outokumpu și Wieland, la 21 octombrie 1997 în ceea ce privește Mueller și, cel târziu, la 29 august 1998 în ceea ce privește Chalkor, grupul Buntmetall și HME. În legătură cu data la care a încetat încălcarea, Comisia a reținut data de 22 martie 2001, cu excepția Mueller și Chalkor, care, potrivit Comisiei, au încetat participarea la cartel la 8 ianuarie 2001 și în septembrie 1999 [considerentul (597) al deciziei atacate].

29 În ceea ce privește caracterul continuu al încălcării în cauză, în legătură cu grupul Boliden, cu grupul IMI, cu grupul KME, cu grupul Outokumpu și cu Wieland, Comisia a arătat în decizia atacată că, deși cartelul a cunoscut perioade de activitate mai puțin

intensă între 1990 și decembrie 1992, pe de o parte, și între iulie 1994 și iulie 1997, pe de altă parte, activitatea de încălcare nu încetase totuși complet niciodată, astfel încât încălcarea în cauză constituia efectiv o încălcare unică neprescrisă [considerentele (466), (471), (476), (477) și (592) ale deciziei atacate].

30 În legătură cu HME, cu grupul Buntmetall și cu Chalkor, din decizia atacată reiese că nu a putut fi dovedită de către Comisie participarea acestora la cartel pentru perioada anterioară datei de 29 august 1998 [considerentele (592) și (597) ale deciziei atacate].

Determinarea cuantumului amenzilor

31 Prin decizia atacată, în temeiul articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 [CE] și 82 [CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167), precum și în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17, Comisia a aplicat amenzi grupului Boliden, grupului Buntmetall, Chalkor, HME, grupului IMI, grupului KME, grupului Outokumpu și Wieland [considerentul (842) și articolul 2 din decizia atacată].

32 Cuantumurile amenzilor au fost stabilite de Comisie în funcție de gravitatea și de durata încălcării în cauză, cele două criterii menționate în mod explicit la articolul 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003 și la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17, care era, potrivit deciziei atacate, aplicabil la momentul încălcării în cauză [considerentele (601)-(603) ale deciziei atacate].

33 În scopul stabilirii cuantumului amenzii aplicate fiecărei întreprinderi, Comisia a aplicat metodologia definită în Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și al articolului 65 alineatul (5) [CO] (JO 1998, C 9, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 69, denumite în continuare „liniile directoare"), chiar dacă nu s-a referit în mod sistematic la aceasta. În decizia atacată, Comisia a apreciat de asemenea dacă și în ce măsură întreprinderile în cauză îndeplineau cerințele stabilite prin comunicarea privind cooperarea din 1996.

Cuantumul de plecare al amenzilor

— Gravitate

34 În ceea ce privește evaluarea gravității încălcării în cauză, Comisia a ținut cont de natura încălcării, de impactul său real asupra pieței, de întinderea pieței geografice în cauză și de mărimea pieței menționate [considerentele (605) și (678) ale deciziei atacate].

35 Comisia a susținut că practicile de împărțire a piețelor și de stabilire a prețurilor, precum cele din prezenta cauză, constituiau, prin chiar natura lor, o încălcare foarte gravă și a considerat că piața geografică afectată de cartel corespundea celei a teritoriului SEE. Comisia a ținut cont de asemenea de faptul că piața tuburilor sanitare din cupru constituia un sector industrial foarte important, a cărui valoare fusese estimată la 1 151 de milioane de euro în SEE în anul 2000, ultimul an complet al cartelului [considerentele (606) și (674)-(678) ale deciziei atacate].

36 În ceea ce privește impactul concret asupra pieței, Comisia a arătat că existau elemente de probă suficiente pentru a demonstra că, în general, cartelul produsese efecte pe piața relevantă, în special cu privire la prețuri, chiar dacă era imposibil ca acestea să fie cuantificate în mod precis [considerentele (670) și (673) ale deciziei atacate]. În scopul acestei constatări, Comisia s-a întemeiat, printre altele, pe mai multe indicii. În primul rând, aceasta s-a bazat pe punerea în aplicare a înțelegerii, referindu-se la faptul că participanții schimbaseră informații cu privire la volumele vânzărilor și la nivelurile prețurilor [considerentele (629) și (630) ale deciziei atacate].

37 În al doilea rând, Comisia a luat în considerare împrejurarea că membrii cartelului dețineau o parte importantă, respectiv 84,6 %, din piață în SEE [considerentul (635) al deciziei atacate].

38 În al treilea rând, Comisia s-a întemeiat pe tabelele, memorandumurile și notele întocmite, în contextul reuniunilor cartelului, de membrii acestuia. Aceste documente ar demonstra că prețurile crescuseră în cursul anumitor perioade ale cartelului și că membrii cartelului realizaseră încasări suplimentare în raport cu perioadele anterioare. Unele dintre documentele menționate ar indica faptul că persoanele implicate în cartel considerau că acesta permisese întreprinderilor în cauză să își atingă obiectivele de preț. Comisia s-a întemeiat și pe declarațiile făcute de domnul M, fost director al uneia dintre societățile din grupul Boliden, precum și de Wieland, de grupul Boliden și de Mueller în cadrul cooperărilor lor respective [considerentele (637)-(654) ale deciziei atacate].

39 În fine, Comisia a constatat că respectivele cote de piață ale participanților la înțelegere rămăseseră relativ stabile pe toată durata cartelului, chiar dacă uneori clienții participanților s-au schimbat [considerentul (671) al deciziei atacate].

40 Comisia a concluzionat că întreprinderile vizate săvârșiseră o încălcare foarte gravă [considerentul (680) al deciziei atacate].

— Tratament diferențiat

41 Comisia a identificat în decizia atacată patru grupuri pe care le considera reprezentative pentru importanța relativă a întreprinderilor în încălcarea în cauză. Împărțirea membrilor cartelului în mai multe categorii efectuată de Comisie s-a întemeiat pe cotele de piață respective ale participanților la cartel pentru vânzările produselor în cauză în SEE în cursul anului 2000. În consecință, grupul KME a fost considerat ca fiind principalul actor pe piața în cauză și a fost clasificat în prima categorie. Grupurile Wieland (compus din Wieland și din grupul Buntmetall, asupra căruia Wieland a preluat controlul în iulie 1999), IMI și Outokumpu au fost considerate drept operatori de talie medie pe această piață și au fost plasate în cea de a doua categorie. Grupul Boliden a fost plasat în a treia categorie. În a patra categorie figurează HME și Chalkor [considerentele (681)-(692) ale deciziei atacate].

42 Cotele de piață au fost determinate în funcție de cifra de afaceri, realizată de fiecare autor al încălcării, provenind din vânzările de tuburi sanitare pe piața cumulată a tuburilor sanitare din cupru simple și a tuburilor sanitare din cupru cu înveliș de protecție. Prin urmare, cotele de piață ale întreprinderilor care nu vindeau tuburi WICU și Cuprotherm au fost calculate prin împărțirea cifrelor lor de afaceri pentru tuburile sanitare din cupru simple la mărimea cumulată a pieței tuburilor sanitare din cupru simple și cu înveliș de protecție [considerentele (683) și (692) ale deciziei atacate].

43 În consecință, Comisia a stabilit cuantumul de plecare al amenzilor la 70 de milioane de euro pentru grupul KME, la 23,8 milioane de euro pentru grupurile Wieland, IMI

și Outokumpu, la 16,1 milioane de euro pentru grupul Boliden și la 9,8 milioane de euro pentru Chalkor și pentru HME [considerentul (693) al deciziei atacate].

44 Ținând cont de faptul că Wieland și grupul Buntmetall constituiau o singură întreprindere după luna iulie 1999 și că, până în iunie 1995, KME France și KME Italy constituiau împreună o întreprindere distinctă de KME Germany, cuantumul de plecare al amenzilor care le-au fost aplicate a fost stabilit în următorul mod: 35 de milioane de euro pentru grupul KME (KME Germany, KME France și KME Italy în solidar); 17,5 milioane de euro pentru KME Germany; 17,5 milioane de euro pentru KME Italy și KME France în solidar; 3,25 milioane de euro pentru grupul Wieland; 19,52 milioane de euro pentru Wieland și 1,03 milioane de euro pentru grupul Buntmetall [considerentele (694)-(696) ale deciziei atacate].

45 Pentru a ține cont de necesitatea de a fixa amenda la un nivel care să îi asigure un efect descurajator, Comisia a majorat cuantumul de plecare al amenzii aplicate grupului Outokumpu cu 50 %, ridicând astfel amenda la 35,7 milioane de euro, apreciind că cifra de afaceri mondială a acesteia, de peste 5 miliarde de euro, indica faptul că Outokumpu dispunea de o dimensiune și de o putere economică ce permiteau majorarea menționată [considerentul (703) al deciziei atacate].

Cuantumul de bază al amenzilor

46 Din decizia atacată rezultă că, în speță, Comisia a majorat cuantumurile de plecare ale amenzilor cu 10 % pentru fiecare an complet al încălcării și cu 5 % pentru orice

perioadă suplimentară egală sau mai mare de 6 luni, însă mai mică de 1 an. Astfel, aceasta a concluzionat că:

— întrucât grupul IMI a participat la cartel timp de 11 ani și 5 luni, trebuia să îi fie aplicată o majorare de 110 % din cuantumul de plecare al amenzii de 23,8 milioane de euro;

— întrucât grupul Outokumpu a participat la cartel timp de 11 ani și 5 luni, trebuia să îi fie aplicată o majorare de 110 % din cuantumul de plecare al amenzii, stabilit la 35,7 milioane de euro după majorarea sa în scopul descurajării;

— întrucât grupul Boliden a participat la cartel timp de 12 ani și 9 luni, trebuia să îi fie aplicată o majorare de 125 % din cuantumul de plecare al amenzii de 16,1 milioane de euro;

— întrucât Chalkor a participat la cartel timp de 12 luni, trebuia să îi fie aplicată o majorare de 10 % din cuantumul de plecare al amenzii de 9,8 milioane de euro;

— întrucât HME a participat la cartel timp de 2 ani și 6 luni, trebuia să îi fie aplicată o majorare de 25 % din cuantumul de plecare al amenzii de 9,8 milioane de euro;

— întrucât grupul KME a participat la cartel timp de 5 ani și 7 luni, trebuia să îi fie aplicată o majorare de 55 % din cuantumul de plecare al amenzii de 35 de milioane de euro;

— întrucât KME Germany a participat la cartel timp de 7 ani și 2 luni, trebuia să îi fie aplicată o majorare de 70 % din cuantumul de plecare al amenzii de 17,5 milioane de euro;

— întrucât KME France și KME Italy au participat la cartel timp de 5 ani și 10 luni, trebuia să le fie aplicată o majorare de 55 % din cuantumul de plecare al amenzii de 17,5 milioane de euro;

— întrucât Wieland a fost considerată, pe de o parte, responsabilă în mod individual pentru o perioadă de 9 ani și 9 luni și, pe de altă parte, responsabilă în solidar cu grupul Buntmetall pentru o perioadă suplimentară de 1 an și 8 luni, au fost aplicate o majorare de 95 % din cuantumul de plecare al amenzii de 19,52 milioane de euro, pentru care Wieland este singura responsabilă, și o majorare de 15 % din cuantumul de plecare al amenzii de 3,25 milioane de euro, pentru care Wieland și grupul Buntmetall sunt responsabile în solidar [considerentele (706)-(714) ale deciziei atacate].

47 Prin urmare, cuantumurile de bază ale amenzilor aplicate întreprinderilor în cauză au fost stabilite după cum urmează:

— grupul KME: 54,25 milioane de euro;

— KME Germany: 29,75 milioane de euro;

— KME France și KME Italy (în solidar): 27,13 milioane de euro;

— grupul Buntmetall: 1,03 milioane de euro;

— grupul Wieland: 3,74 milioane de euro;

— Wieland: 38,06 milioane de euro;

— grupul IMI: 49,98 milioane de euro;

— grupul Outokumpu: 74,97 milioane de euro;

— Chalkor: 10,78 milioane de euro;

— HME: 12,25 milioane de euro;

— grupul Boliden: 36,225 milioane de euro [considerentul (719) al deciziei atacate].

Circumstanțe agravante și atenuante

48 Cuantumul de bază al amenzii aplicate grupului Outokumpu a fost majorat cu 50 % pentru motivul că acesta era autorul unei încălcări repetate, întrucât fusese destinatarul Deciziei 90/417/CECO a Comisiei din 18 iulie 1990 privind o procedură de

aplicare a articolului 65 [CO] privind acordul și practicile concertate ale producătorilor europeni de produse plate din oțel inoxidabil laminate la rece (JO L 220, p. 28) [considerentele (720)-(726) ale deciziei atacate].

49 În ceea ce privește circumstanțele atenuante, Comisia a ținut cont de faptul că grupurile KME și Outokumpu îi furnizaseră informații, în cadrul cooperărilor lor respective, care nu se încadrau în comunicarea privind cooperarea din 1996.

50 Prin urmare, Comisia a redus cuantumul de bază al amenzii aplicate grupului Outokumpu cu 40,17 milioane de euro, ceea ce ar corespunde amenzii care i-ar fi fost aplicată pentru perioada de încălcare dintre septembrie 1989 și iulie 1997, a cărei stabilire fusese făcută posibilă de informațiile pe care acesta le furnizase Comisiei [considerentele (758) și (759) ale deciziei atacate].

51 În legătură cu grupul KME, cuantumul de bază al amenzii care i-a fost aplicată a fost redus cu 7,93 milioane de euro datorită cooperării sale, care îi permisese Comisiei să stabilească faptul că încălcarea în cauză cuprindea tuburile sanitare din cupru cu înveliș de protecție [considerentele (760) și (761) ale deciziei atacate].

Aplicarea comunicării privind cooperarea din 1996

52 Comisia a acordat, în temeiul punctului D din comunicarea privind cooperarea din 1996, o reducere a cuantumului amenzilor de 50 % grupului Outokumpu, de 35 % grupului Wieland, de 15 % societății Chalkor, de 10 % grupului Boliden și grupului

IMI și de 35 % grupului KME. HME nu a beneficiat de nicio reducere în temeiul acestei comunicări [considerentul (815) al deciziei atacate].

Cuantumul final al amenzilor

53 În conformitate cu articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și cu articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, Comisia a stabilit cuantumurile amenzilor pe care urmează să le aplice întreprinderilor destinatare ale deciziei atacate după cum urmează:

— grupul Boliden: 32,6 milioane de euro;

— grupul Buntmetall: 0,6695 milioane de euro;

— Chalkor: 9,16 milioane de euro;

— HME: 4,49 milioane de euro;

— grupul IMI: 44,98 milioane de euro;

— grupul KME: 32,75 milioane de euro;

— KME Germany: 17,96 milioane de euro;

— KME France și KME Italy (în solidar): 16,37 milioane de euro;

— grupul Outokumpu: 36,14 milioane de euro;

— grupul Wieland: 2,43 milioane de euro;

— Wieland: 24,7416 milioane de euro [considerentul (842) al deciziei atacate].

Procedura și concluziile părților

54 Prin cerere depusă la grefa Tribunalului la 19 ianuarie 2005, reclamantele au introdus prezenta acțiune.

55 Întrucât compunerea camerelor Tribunalului a fost modificată, judecătorul raportor a fost repartizat la Camera a opta, căreia, în consecință, i-a fost atribuită prezenta cauză.

56 Reclamantele solicită Tribunalului:

— anularea articolului 1 din decizia atacată în ceea ce privește întreprinderile enumerate la literele (h)-(j) și a articolului 2 litera (f) din decizia atacată;

— în subsidiar, reducerea cuantumului amenzii aplicate;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

57 Comisia solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunii;

— obligarea reclamantelor la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

58 Prin acțiunea lor, reclamantele urmăresc atât anularea în parte a deciziei atacate, cât și reducerea amenzii care le-a fost aplicată.

1. *Cu privire la cererea prin care se solicită anularea parțială a deciziei atacate*

59 În susținerea acestei cereri, reclamantele invocă două motive, întemeiate pe o încălcare a principiului egalității de tratament și pe o eroare vădită de apreciere, precum și, respectiv, pe o încălcare a dreptului la apărare.

Cu privire la motivul întemeiat pe o încălcare a principiului egalității de tratament și pe o eroare vădită de apreciere

Argumentele părților

60 Reclamantele susțin că nu contestă niciuna dintre faptele pe care s-a întemeiat Comisia pentru a stabili continuitatea încălcării în privința lor. În schimb, acestea arată că a fost încălcat de către Comisie principiul egalității de tratament și a fost săvârșită o eroare vădită de apreciere atunci când aceasta a considerat că reclamantele participaseră la cartel între 16 iunie 1994 și 11 aprilie 1996 (denumită în continuare „perioada în litigiu"). În această privință, reclamantele susțin că situația lor era comparabilă cu cea a HME, a grupului Buntmetall, a Chalkor și a Mueller, în cazul cărora Comisia a considerat că prescripția se aplica în privința implicării lor în cartel până în 1994.

61 Potrivit reclamantelor, reiese din decizia atacată [considerentele (476) și (490)] că Comisia a considerat ca fiind criteriul pertinent pentru a stabili dacă o întreprindere a

continuat să participe la o înțelegere faptul că întreprinderea avusese contacte sau participase la reuniuni în perioada în care aceasta susținea că își încetase participarea la înțelegerea respectivă. Comisia ar fi aplicat acest criteriu concluzionând că nu putea să determine continuitatea participării HME, a grupului Buntmetall, a Chalkor și a Mueller la încălcarea în cauză.

62 Reclamantele susțin că este incontestabil faptul că acestea nu au participat la nicio reuniune a cartelului și nici nu au avut contacte în cadrul acordurilor europene extinse în perioada în litigiu. Prin urmare, Comisia ar fi trebuit de asemenea să constate că nu putea nici să fie stabilit caracterul continuu al adeziunii lor la cartel.

63 Potrivit reclamantelor, faptul că HME, grupul Buntmetall, Chalkor și Mueller s-au abținut să participe la activitățile cartelului timp de 3 ani și că grupul IMI s-a abținut de la această participare timp de aproape 2 ani nu a fost considerat drept un element pertinent de către Comisie pentru a stabili continuitatea sau încetarea participării lor respective la cartel.

64 În orice caz, reclamantele observă că, deși Comisia ținuse cont de durata întreruperii contactelor în litigiu în cadrul concluziei sale privind problema continuității comportamentului ilicit, aceasta ar fi trebuit să explice de ce absența oricărui contact anticoncurențial timp de aproape 2 ani nu era suficientă pentru a dovedi încetarea încălcării, deși o astfel de absență a contactului anticoncurențial timp de 3 ani fusese suficientă.

65 În sfârșit, reclamantele susțin că decizia Comisiei de a le trata diferit de HME, de grupul Buntmetall, de Chalkor și de Mueller este bazată pe elemente nepertinente în scopul stabilirii continuității încălcării.

66 În cursul ședinței, reclamantele au precizat că nu contestau constatarea Comisiei potrivit căreia acestea majoraseră prețurile în Regatul Unit în noiembrie 1994, dar contestau faptul că respectiva majorare ar fi fost rezultatul participării lor la reuniunile coluzive în 1994.

67 Comisia susține, în primul rând, că s-a dovedit corespunzător cerințelor legale faptul că reclamantele săvârșiseră o încălcare continuă de la 29 septembrie 1989 până la 22 martie 2001. În acest context, Comisia arată că reiese din decizia atacată [considerentele (479)-(481), (483), (489), (639) și (664)] și din dosarul administrativ că voința reclamantelor de a urmări coordonarea prețurilor și împărțirea pieței a persistat în toată perioada cuprinsă între iunie 1994 și aprilie 1996.

68 Mai întâi, reclamantele nu ar fi anunțat public celorlalți participanți la cartel că se retrăgeau. Apoi, participanții la cartel ar fi coordonat și pus în aplicare creșteri de preț în Regatul Unit până în noiembrie 1994. În plus, s-ar părea că efectele acestei coordonări de preț s-au manifestat mult după această dată. Fără îndoială, o întreprindere nu ar putea pretinde că s-a retras dintr-o înțelegere, din moment ce aceasta aplică majorările de preț convenite cu concurenții săi. În sfârșit, reclamantele ar fi continuat să participe la reuniuni privind piețe naționale specifice în perioada cuprinsă între iunie 1994 și aprilie 1996.

69 Comisia susține, în al doilea rând, că nu a încălcat principiul egalității de tratament din moment ce situația reclamantelor nu era comparabilă cu cea a Chalkor, a HME, a grupului Buntmetall și a Mueller.

70 În această privință, Comisia susține că perioada pentru care nu a putut să stabilească participarea grupului IMI la reuniuni în cadrul acordurilor europene extinse este foarte diferită de cea în cauză în ceea ce privește HME, grupul Buntmetall, Chalkor și Mueller. Astfel, s-ar fi constatat în decizia atacată că aceste patru întreprinderi nu luaseră parte la aceste reuniuni timp de mai mult de 3 ani. În mod concret, perioada de neparticipare ar fi fost de 3 ani și 4 luni, și anume de la 16 iunie 1994 până în octombrie 1997, pentru Mueller și HME, și de 4 ani și 2 luni, și anume de la 16 iunie 1994 la 29 august 1998, în ceea ce privește grupul Buntmetall și Chalkor [considerentele (282), (305), (306), și (325) ale deciziei atacate]. În schimb, neparticiparea reclamantelor la reuniuni care s-au ținut în cadrul acordurilor europene extinse nu ar fi fost stabilită decât între 16 iunie 1994 și 11 aprilie 1996, respectiv numai timp de 1 an și 10 luni.

71 Comisia respinge afirmația reclamantelor potrivit căreia aceasta, în decizia atacată, nu ar fi considerat pertinentă perioada pentru care nu a putut să stabilească participarea întreprinderilor făptuitoare la reuniuni coluzive. Astfel, Comisia consideră că reiese din considerentul (490) al deciziei atacate că a considerat acest element ca fiind deosebit de pertinent pentru a aprecia continuitatea participării lor la încălcare. Comisia nu ar fi fost obligată să indice în decizia atacată un termen precis sau o „dată limită" de la care continuitatea participării la cartel nu mai putea fi stabilită. Problema esențială ar fi dacă această continuitate a comportamentului ilicit poate fi stabilită în legătură cu un autor al încălcării determinat, iar nu unde se situează limita teoretică.

72 În susținerea afirmației sale potrivit căreia situația Chalkor, a HME, a grupului Buntmetall și a Mueller nu ar fi comparabilă cu cea a reclamantelor, Comisia susține de asemenea că din decizia atacată [considerentele (277), (282), (305), (306), (325), (497), (589) și (592)] reiese că acestea din urmă jucau un rol esențial în încălcare și în continuarea cartelului în perioada 1994-1997. Rolul jucat de reclamante în această

perioadă ar fi fost fără legătură cu cel al „noilor veniți” de talie mai modestă precum HME, grupul Buntmetall, Chalkor și Mueller. Astfel, faptul că aceste patru întreprinderi au început să participe la încălcare în octombrie 1997 și în august 1998 ar indica faptul că problema continuității participării lor la cartel între iulie 1994 și iulie 1997 nu ar trebui să fie pusă.

73 În mod similar, afirmația reclamantelor potrivit căreia Comisia ar fi considerat că celelalte patru întreprinderi își întrerupseseră participarea la încălcarea în cauză ar fi eronată, întrucât Comisia, în decizia atacată, ar fi stabilit pur și simplu că începutul participării acestor alte patru întreprinderi la cartel era ulterior celui al reclamantelor.

74 În al treilea rând, Comisia susține că, și dacă se presupune că reclamantele au fost într-o situație comparabilă cu cea a HME, a grupului Buntmetall, a Chalkor și a Mueller, acestea nu puteau invoca principiul egalității de tratament pentru a susține că nu au participat la o încălcare continuă în cursul perioadei cuprinse între 29 septembrie 1989 și 22 martie 2001. Astfel, întrucât nicio persoană nu poate invoca, în sprijinul cererii sale, o nelegalitate care ar fi fost comisă în favoarea unei alte persoane, ar fi lipsit de relevanță, în scopul stabilirii aspectului dacă reclamantele au participat la o încălcare continuă, faptul că au fost sau nu au fost eronate concluziile privind continuitatea încălcării săvârșite de alți participanți.

75 Comisia consideră că reiese din jurisprudență că absența cercetărilor împotriva uneia sau mai multor întreprinderi nu o împiedică să desfășoare cercetări și să sancționeze alte întreprinderi, chiar dacă acestea au participat toate la aceeași încălcare.

76 În plus, Comisia susține că motivul reclamantelor echivalează cu a solicita Tribunalului să constate că HME, grupul Buntmetall, Chalkor și Mueller au participat de asemenea la o încălcare continuă în perioada iulie 1994-iulie 1997. Or, o astfel de constatare nu ar fi de competența Tribunalului.

77 Prin urmare, din moment ce s-ar stabili corespunzător cerințelor legale în decizia atacată că reclamantele au participat la o încălcare continuă, acestea nu ar putea invoca tratamentul mai favorabil sau ilegal eventual acordat altor întreprinderi pentru a invalida această constatare.

78 În al patrulea rând, Comisia observă că, în cererea lor, reclamantele solicită Tribunalului să anuleze articolul 1 din decizia atacată „în ceea ce privește întreprinderile enumerate la punctele (h)-(j)". Acest lucru ar implica faptul că reclamantele contestă constatarea făcută în decizia atacată potrivit căreia au încălcat articolul 81 alineatul (1) CE și, începând cu 1 ianuarie 1994, articolul 53 alineatul (1) din Acordul privind SEE, participând, de la 29 septembrie 1989 la 22 martie 2001, la un ansamblu de acorduri și de practici concertate constând în stabilirea prețurilor și împărțirea piețelor în sectorul tuburilor sanitare din cupru. Potrivit Comisiei, nimic din cererea introductivă nu susține contestația reclamantelor privind articolul 1 din decizia atacată în ceea ce privește perioada dintre 29 septembrie 1989 și iulie 1994 și perioada dintre iulie 1996 și 22 martie 2001. Aceasta consideră, așadar, că cererea privind anularea articolului 1 ar trebui respinsă în totalitate.

Aprecierea Tribunalului

79 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că, deși reclamantele și-au prezentat argumentele din perspectiva unei pretinse încălcări a principiului egalității de tratament și a unei

erori vădite de apreciere, acestea pun sub semnul întrebării, în realitate, faptul că decizia atacată demonstrează participarea lor neîntreruptă la cartel între septembrie 1989 și martie 2001. Trebuie să se constate de asemenea că, în susținerea motivului lor, reclamantele prezintă numai argumente în ceea ce privește perioada în litigiu.

80 Rezultă că examinarea Tribunalului trebuie să privească problema dacă în decizia atacată Comisia a demonstrat corespunzător cerințelor legale că reclamantele au participat în mod neîntrerupt la cartel în cursul perioadei în litigiu.

81 În acest context, trebuie să se amintească faptul că reiese din decizia atacată că reclamantele nu răspund decât pentru participarea lor la a treia parte a cartelului, și anume acordurile europene extinse [considerentele (458) și (461) ale deciziei atacate]. Reiese de asemenea din decizia menționată că, în cadrul cartelului, „practic niciun acord privind volumele sau prețurile nu a fost încheiat și/sau pus în aplicare între mai 1994 și iulie 1997" și că, în legătură cu acordurile europene extinse, nu s-a stabilit că au existat contacte coluzive în 1995 [considerentele (285) și (485)]. În plus, părțile nu contestă că nu a fost stabilit faptul că reclamantele au avut contacte coluzive în cadrul acordurilor europene extinse în cursul perioadei în litigiu.

82 Comisia a concluzionat totuși că încălcarea în cauză era neîntreruptă din septembrie 1989 până în martie 2001, chiar în ceea ce privește reclamantele [considerentul (463) al deciziei atacate]. Pentru a ajunge la această concluzie, Comisia s-a întemeiat în principal pe următoarele elemente.

83 În primul rând, ar fi existat o continuitate vădită în metodele și practicile cartelului în cursul întregii perioade cuprinse între septembrie 1989 și martie 2001 [considerentul (486) al deciziei atacate]. În această privință, trebuie arătat că această constatare nu este suficientă pentru a dovedi corespunzător cerințelor legale participarea continuă a reclamantelor la încălcarea în cauză în cursul perioadei în litigiu. Astfel, faptul că

existența cartelului, ca atare, a fost neîntreruptă nu permite să se excludă că unul sau mai mulți dintre participanții săi și-au întrerupt participarea într-o anumită perioadă.

84 În al doilea rând, deși reclamantele nu au participat la nicio reuniune și nu au avut niciun contact în cadrul acordurilor europene extinse în perioada în litigiu, participarea lor la cartel ar fi fost neîntreruptă în toată această perioadă, din moment ce acestea ar fi pus în aplicare creșteri de preț în Regatul Unit până în noiembrie 1994, ar fi contribuit activ la negocierile vizând relansarea cartelului în 1996, ar fi jucat un rol activ în creșterea numărului de participanți la cartel în 1997 și în 1998 și ar fi jucat un rol crucial prin asumarea rolului de lider pe piața din Regatul Unit [considerentul (490) al deciziei atacate].

85 Niciunul dintre elementele menționate mai sus, cu excepția constatării majorării prețurilor în noiembrie 1994 (în această privință, a se vedea punctele 90-92 de mai jos), nu este pertinent în scopul stabilirii participării neîntrerupte a reclamantelor la încălcarea în cauză, din moment ce se referă numai la comportamentul după perioada în litigiu fără să clarifice faptele prezentate în cursul perioadei menționate.

86 În al treilea rând, reclamantele nu ar fi demonstrat că manifestaseră în mod deschis, în cursul perioadei în litigiu, intenția de a nu mai participa la cartel [considerentele (479)-(481) și (490) ale deciziei atacate]. În această privință, trebuie subliniat că această constatare nu poate deveni pertinentă înaintea îndeplinirii de către Comisie a sarcinii probei care îi incumbă (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 6 ianuarie 2004, BAI și Comisia/Bayer, C-2/01 P și C-3/01 P, Rec., p. I-23, punctele 62 și 63), și anume prezentarea elementelor de probă, care se raportează la fapte suficient de apropiate în timp, astfel încât să poată fi admis în mod rezonabil că o încălcare s-a desfășurat în mod neîntrerupt între două date precise (a se vedea Hotărârea

Tribunalului din 11 decembrie 2003, Adriatica di Navigazione/Comisia, T-61/99, Rec., p. II-5349, punctul 125 și jurisprudența citată).

87 În al patrulea rând, ar reieși în mod implicit din considerentul (490) al deciziei atacate că perioada în litigiu de lipsă a contactelor coluzive, respectiv aproximativ 22 de luni, nu a fost considerată de Comisie ca fiind suficient de lungă pentru a constitui o întrerupere a participării reclamantelor la cartel.

88 În acest context, trebuie amintit că articolul 81 alineatul (1) CE nu se aplică decât dacă există o concordanță de voințe între cel puțin două părți, a cărei formă de manifestare nu este importantă atât timp cât constituie expresia fidelă a acestora (Hotărârea Tribunalului din 26 octombrie 2000, Bayer/Comisia, T-41/96, Rec., p. II-3383, punctele 66-69). În consecință, în lipsa unor elemente de probă susceptibile de a stabili în mod direct durata unei încălcări, Comisia este obligată, astfel cum se arată la punctul 86 de mai sus, să prezinte elemente de probă având legătură cu fapte suficient de apropiate în timp, astfel încât să se poată admite în mod rezonabil că această încălcare s-a desfășurat fără întrerupere între două date precise.

89 Prin urmare, deși perioada care separă două manifestări ale unui comportament ilicit este un criteriu pertinent pentru a stabili caracterul continuu al unei încălcări, nu este mai puțin adevărat că problema dacă respectiva perioadă este sau nu este suficient de lungă pentru a constitui o întrerupere a încălcării nu poate fi examinată în abstract. Dimpotrivă, aceasta trebuie apreciată în contextul funcționării înțelegerii în cauză.

90 În prezenta cauză, reiese din decizia atacată că întreprinderile membre ale celei de a treia componente a cartelului erau de obicei în contact de mai multe ori pe an din

1989 până în 1994, în special prin schimburi de date sensibile asupra vânzărilor lor, a cotelor lor de piață și a prețurilor convenite [considerentele (199)-(202) și (236)-(284) ale deciziei atacate]. Totuși, pentru perioada în litigiu, singurul contact sau singura manifestare de natură coluzivă din partea reclamantelor care a putut fi stabilită de Comisie este majorarea prețurilor în Regatul Unit în noiembrie 1994.

91 În această privință, trebuie respins argumentul reclamantelor potrivit căruia Comisia nu a dovedit că respectiva majorare provenea de la cartel. Astfel, reiese din considerentul (277) al deciziei atacate că, în primăvara anului 1994, o majorare de preț în Regatul Unit a fost discutată în cursul unei reuniuni la care au asistat reclamantele, fapt necontestat de acestea din urmă. Din moment ce acestea și-au majorat rapid prețurile în Regatul Unit în urma acestei reuniuni, revine reclamantelor sarcina de a demonstra că această majorare nu constituia manifestarea participării lor la cartel.

92 Trebuie să se constate că reclamantele nu au reușit acest lucru. Astfel, raportul pe care l-au anexat la cererea introductivă susține numai că respectiva majorare era „în esență" datorată creșterii paralele a prețului cuprului. În plus, reiese din raportul menționat că, făcând abstracție de evoluția prețului cuprului, prețurile reclamantelor în Regatul Unit au crescut între aprilie și noiembrie 1994 cu 5-6 %.

93 În ceea ce privește afirmația Comisiei potrivit căreia reclamantele ar fi continuat să participe la reuniuni coluzive privind piețele naționale specifice în cursul perioadei cuprinse între iunie 1994 și aprilie 1996, aceasta trebuie respinsă. Mai întâi, o asemenea afirmație nu reiese din decizia atacată. Apoi, elementele la care a făcut referire Comisia în memoriul în apărare în susținerea afirmațiilor sale sunt, în cel mai bun caz, neconcludente.

94 Astfel, în ceea ce privește piața din Regatul Unit, Tribunalul constată că a fost utilizată de către Comisie o metodă de citare indirectă care a condus la faptul ca reproducerea

Comisiei să fie în contradicție cu fondul textului citat. Citatul pe care Comisia l-a integrat în memoriul său a fost prezentat astfel încât textul care dovedea o suspendare a reuniunilor în Regatul Unit între iulie 1994 și iunie 1996 a fost eliminat. În cadrul ședinței, Comisia, după ce s-a întemeiat inițial pe citatul său, în urma unei întrebări a Tribunalului, și-a prezentat scuze și a admis caracterul inexact al acestui citat.

95 În privința pieței olandeze, trebuie să se constate că documentul la care se referă Comisia demonstrează numai starea reuniunilor coluzive organizate aproximativ din 3 în 3 luni între 1989 și 2001. Cu toate acestea, niciun element de probă prezentat de Comisie nu permite să se demonstreze că reclamantele participaseră efectiv la reuniuni coluzive privind piața olandeză în perioada în litigiu.

96 Din toate considerațiile anterioare reiese că perioada de absență a contactelor sau de manifestări coluzive din partea reclamantelor se ridică la puțin mai mult de 16 luni, de la 1 decembrie 1994 la 11 aprilie 1996. Întrucât această perioadă depășește cu mai mult de un an intervalele în care întreprinderile membre ale celei de a treia componente a cartelului își manifestau de obicei voința de a restrânge concurența (a se vedea punctul 90 de mai sus), trebuie să se concluzioneze că a fost săvârșită de Comisie o eroare de drept și că decizia atacată trebuie anulată în măsura în care reține responsabilitatea reclamantelor pentru participarea la cartel între 1 decembrie 1994 și 11 aprilie 1996.

97 Totuși, având în vedere faptul că reclamantele au reluat și au repetat, după o perioadă puțin mai mare de 16 luni, participarea la o încălcare în legătură cu care nu contestă că este aceeași ca și cea la care participaseră înainte de întrerupere, prescrierea în sensul articolului 25 din Regulamentul nr. 1/2003 și al articolului 1 din Regulamentul (CEE) nr. 2988/74 al Consiliului din 26 noiembrie 1974 privind termenele de prescripție a acțiunilor și a aplicării sancțiunilor conform normelor Comunității Economice Europene privind transporturile și concurența (JO L 319, p. 1, Ediție specială, 07/vol. 1,

p. 78) nu se aplică în prezenta cauză. Cu toate acestea, trebuie modificat cuantumul amenzii aplicate reclamantelor pentru a ține cont de participarea lor secvențială la cartel. Efectele concrete ale acestei modificări vor fi precizate la punctele 187-190 de mai jos.

Cu privire la motivul întemeiat pe o încălcare a dreptului la apărare

Argumentele părților

98 Reclamantele afirmă că Comisia a adus atingere dreptului lor la apărare prin invocarea, în decizia atacată, a unor elemente care, deși au fost expuse în comunicarea privind obiecțiunile, nu fuseseră menționate în aceasta cu scopul de a justifica diferența de tratament dintre ele și Chalkor, HME, grupul Buntmetall și Mueller în ceea ce privește continuitatea încălcării în cauză. Potrivit reclamantelor, niciun element citat în considerentul (490) al deciziei atacate nu figura în comunicarea privind obiecțiunile pentru a distinge situația lor de cea a Chalkor, a grupului Buntmetall, a HME și a Mueller.

99 Reclamantele susțin că, în cazul în care Comisia ar fi continuat să se întemeieze pe elementele pe care le considera pertinente în stadiul comunicării privind obiecțiunile, aceasta nu ar fi fost în măsură să concluzioneze, în decizia atacată, că situația lor era diferită de cea a Chalkor, a HME, a grupului Buntmetall și a Mueller.

100 Ca răspuns la argumentul Comisiei potrivit căruia decizia atacată nu este viciată prin încălcarea dreptului la apărare, întrucât nu conține nicio nouă obiecție și se întemeiază numai pe fapte deja citate în comunicarea privind obiecțiunile, reclamantele răspund că faptul de a reutiliza, în decizia atacată, elemente de fapt pe care Comisia nu s-a întemeiat anterior pentru a justifica aplicarea în privința acestora a unui tratament diferit de cel al celorlalte întreprinderi în cauză ar încălca în mod grav dreptul lor la apărare.

101 Potrivit acestora, decizia atacată nu completează și nici nu modifică raționamentul urmat de Comisie în comunicarea privind obiecțiunile pentru a răspunde elementelor invocate de reclamante în răspunsul lor la această comunicare. Comisia și-ar fi schimbat în mod radical raționamentul și invocă elemente în privința cărora reclamantele nu avuseseră posibilitatea de a-și prezenta observațiile și nici de a se apăra. Această atitudine ar fi în contradicție flagrantă cu jurisprudența.

102 Comisia solicită respingerea motivului.

Aprecierea Tribunalului

103 Trebuie să se examineze dacă Comisia a încălcat dreptul la apărare al reclamantelor în ceea ce privește faptele de care aceasta a ținut cont în considerentul (490) al deciziei atacate pentru a concluziona că participarea lor la cartel fusese neîntreruptă.

104 În această privință, este necesar să se sublinieze că reiese din cuprinsul punctelor 84 și 85 de mai sus că, în afară de constatarea majorării prețurilor în noiembrie 1994 în Regatul Unit, niciunul dintre elementele enunțate în considerentul (490) al deciziei atacate nu a fost considerat pertinent în scopul stabilirii, corespunzător cerințelor legale, a participării continue a reclamantelor la cartel. Reiese în plus din cuprinsul punctului 96 de mai sus că decizia atacată trebuie să fie anulată în măsura în care reține răspunderea reclamantelor pentru participarea la cartel între 1 decembrie 1994 și 11 aprilie 1996.

105 Prin urmare, prezentul motiv nu operează decât în măsura în care privește problema încălcării dreptului la apărare al reclamantelor în ceea ce privește constatarea majorării prețurilor în noiembrie 1994 în Regatul Unit.

106 În această privință, trebuie să se arate că o comunicare privind obiecțiunile trebuie să permită persoanelor interesate să ia cunoștință de comportamentele care le sunt imputate de Comisie. Această cerință este respectată atunci când decizia finală nu impută persoanelor interesate încălcări diferite de cele avute în vedere în comunicarea privind obiecțiunile și nu reține decât fapte cu privire la care persoanele interesate au avut ocazia să dea explicații (Hotărârea Tribunalului din 19 martie 2003, CMA CGM și alții/Comisia, T-213/00, Rec., p. II-913, punctul 109).

107 Prin urmare, Comisia nu poate reține în decizia sa finală decât obiecțiile în legătură cu care întreprinderile în cauză au avut ocazia să facă cunoscut punctul lor de vedere (Hotărârea Curții din 15 octombrie 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P și C-254/99 P, Rec., p. I-8375, punctul 86).

108 Totuși, rezultă din jurisprudență că decizia finală a Comisiei nu trebuie să fie în mod necesar o copie a comunicării privind obiecțiunile și că dreptul la apărare nu este încălcat printr-o neconcordanță între comunicarea privind obiecțiunile și decizia

finală decât cu condiția ca o obiecție reținută în aceasta să nu fi fost expusă în comunicare într-un mod suficient pentru a permite destinatarilor să se apere (Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, Corus UK/Comisia, T-48/00, Rec., p. II-2325, punctul 100, și Hotărârea Tribunalului din 15 septembrie 2005, DaimlerChrysler/Comisia, T-325/01, Rec., p. II-3319, punctul 189).

109 Astfel, dreptul de a fi ascultat este aplicabil în ceea ce privește toate elementele de fapt sau de drept care constituie fundamentul actului decizional, dar nu și în ceea ce privește poziția finală pe care administrația intenționează să o adopte (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 15 martie 2006, BASF/Comisia, T-15/02, Rec., p. II-497, punctul 94 și jurisprudența citată).

110 Or, în prezenta cauză, reclamantele nu arată că, în decizia atacată, Comisia a invocat noi motive sau s-a întemeiat pe un element nou, care nu figura în comunicarea privind obiecțiunile. Reclamantele indică numai că, drept reacție la răspunsul lor la comunicarea privind obiecțiunile, Comisia a adoptat un nou raționament pentru a justifica constatarea participării lor la cartel între 1994 și 1996.

111 Argumentarea reclamantelor se reduce la a susține că, înainte de adoptarea deciziei atacate, Comisia ar fi trebuit să le asculte cu privire la raționamentul prin care aceasta intenționa să respingă argumentele invocate în răspunsul lor la comunicarea privind obiecțiunile. Or, o asemenea cerință nu își găsește nicio susținere în jurisprudență și nu poate fi impusă Comisiei.

112 Dimpotrivă, reiese din jurisprudență că decizia finală a Comisiei nu trebuie să fie în mod necesar o copie a comunicării privind obiecțiunile (a se vedea punctul 108 de mai sus). Calificarea juridică a faptelor reținute în comunicarea privind obiecțiunile este, prin definiție, provizorie și o decizie ulterioară a Comisiei nu poate fi anulată

pentru simplul motiv că concluziile definitive deduse din aceste fapte nu corespund în mod precis acestei calificări intermediare (Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, Mannesmannröhren-Werke/Comisia, T-44/00, Rec., p. II-2223, punctul 100).

113 Deși Comisia trebuie să asculte efectiv destinatarii unei comunicări privind obiecțiunile și, dacă este cazul, să țină cont de observațiile lor care vizează să răspundă la motivele reținute prin modificarea analizei sale, pentru a respecta drepturile lor la apărare (Hotărârea Mannesmannröhren-Werke/Comisia, punctul 112 de mai sus, punctul 100), trebuie să se constate că exact în acest mod a procedat Comisia în această cauză.

114 Având în vedere toate cele de mai sus, prezentul motiv trebuie respins.

2. *Cu privire la cererea prin care se solicită reducerea cuantumului amenzii*

115 În susținerea acestei cereri, reclamantele invocă două motive, întemeiate pe o încălcare a principiului egalității de tratament și, respectiv, pe o încălcare a principiului proporționalității.

116 Înainte de a examina motivele invocate de reclamantă, trebuie amintit că din considerentele (601) și (842) ale deciziei atacate reiese că amenzile aplicate de Comisie pentru încălcare au fost impuse în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17, precum și al articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003. În plus, Comisia a determinat cuantumul amenzilor prin aplicarea metodologiei definite în liniile directoare și în comunicarea privind cooperarea din 1996 (a se vedea punctul 33 de mai sus).

117 Liniile directoare, deși nu pot fi calificate ca normă de drept, prevăd o regulă de conduită care indică practica ce trebuie urmată și de la care Comisia nu se poate îndepărta, într-un caz particular, fără a oferi justificări care să fie compatibile cu principiul egalității de tratament (a se vedea Hotărârea Curții din 18 mai 2006, Archer Daniels Midland și Archer Daniels Midland Ingredients/Comisia, C-397/03 P, Rec., p. I-4429, punctul 91 și jurisprudența citată).

118 Revine, așadar, Tribunalului obligația să verifice, în cadrul controlului legalității amenzilor aplicate prin decizia atacată, dacă puterea de apreciere a Comisiei a fost exercitată potrivit metodei prevăzute în liniile directoare și, în măsura în care ar constata îndepărtarea Comisiei de la aceste linii directoare, să verifice dacă această îndepărtare este justificată și motivată corespunzător cerințelor legale. În această privință, trebuie subliniat că s-a confirmat de către Curte validitatea, pe de o parte, chiar a principiului liniilor directoare și, pe de altă parte, a metodei indicate în cuprinsul acestora (Hotărârea Curții din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., p. I-5425, punctele 252-255, 266, 267, 312 și 313).

119 Autolimitarea puterii de apreciere a Comisiei ce rezultă din adoptarea liniilor directoare nu este astfel incompatibilă cu menținerea pentru Comisie a unei marje de apreciere semnificative. Liniile directoare cuprind diferite elemente de flexibilitate care permit Comisiei să își exercite puterea discreționară în conformitate cu dispozițiile Regulamentului nr. 17 și ale Regulamentului nr. 1/2003, astfel cum au fost interpretate de Curte (Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctul 118 de mai sus, punctul 267).

120 Prin urmare, în domeniile în care Comisia și-a păstrat o marjă de apreciere, controlul legalității acestor aprecieri se limitează la absența unei erori vădite de apreciere (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 18 iulie 2005, Scandinavian Airlines System/Comisia, T-241/01, Rec., p. II-2917, punctele 64 și 79).

121 Marja de apreciere a Comisiei și limitările aduse acesteia nu aduc atingere, în principiu, exercitării de către instanța comunitară a competenței sale de fond (Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, JFE Engineering și alții/Comisia, T-67/00, T-68/00, T-71/00 și T-78/00, Rec., p. II-2501, punctul 538), care o abilitează să elimine, să reducă sau să majoreze cuantumul amenzii aplicate de Comisie (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 8 februarie 2007, Groupe Danone/Comisia, C-3/06 P, Rep., p. I-1331, punctele 60-62, și Hotărârea Tribunalului din 21 octombrie 2003, General Motors Nederland și Opel Nederland/Comisia, T-368/00, Rec., p. II-4491, punctul 181).

Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea principiului egalității de tratament

122 În cadrul acestui motiv, reclamantele invocă două critici, privind modul în care Comisia a condus investigația și, respectiv, pretinsul lor tratament discriminatoriu în raport cu participanții la acordurile SANCO și la acordurile WICU și Cuprotherm.

Cu privire la modul discriminatoriu în care Comisia ar fi condus investigația

— Argumentele părților

123 Reclamantele consideră că modul în care Comisia a desfășurat investigația a permis grupurilor Outokumpu și KME, Wieland, grupului Boliden, HME și Chalkor să aprecieze mai bine amploarea acesteia și le-a dat posibilitatea să fie primele întreprinderi

care să prezinte oferte de cooperare în temeiul comunicării privind cooperarea din 1996. Prin urmare, toate aceste întreprinderi, cu excepția grupului Boliden, ar fi obținut rate de reducere a amenzii mai importante decât cea acordată reclamantelor, care observă că acestea au fost ultimele care au primit o cerere de informații și, prin urmare, ultimele care au solicitat aplicarea comunicării privind cooperarea din 1996.

124 Prin urmare, reclamantele nu ar fi obținut decât o reducere de 10 % din cuantumul amenzii lor, întrucât acestea ar fi cooperat cu Comisia într-un moment în care încălcarea în cauză fusese deja stabilită. Astfel, Comisia ar fi încălcat principiul egalității de tratament prin omisiunea de a plasa întreprinderile care au participat la cartel în poziții de egalitate.

125 În acest context, reclamantele amintesc faptul că, în primul rând, Comisia a efectuat verificări suplimentare în incintele grupurilor Outokumpu și KME, în aprilie 2001, fără a le anunța apoi în mod public, în al doilea rând, în iulie 2002, a trimis grupului KME și Wieland, care participau atât la înțelegerea privind tuburile industriale, cât și la cea privind tuburile sanitare din cupru, cereri de informații scrise privind cazul COMP/E-1/38.240 (Tuburi industriale) și, în al treilea rând, în cadrul cazului COMP/E-1/38.069 (Tuburi sanitare din cupru), a trimis cereri de informații grupului Boliden și HME și Chalkor la 3 martie 2003 și grupului IMI la 20 martie 2003.

126 Comisia solicită respingerea motivului.

— Aprecierea Tribunalului

127 În cadrul prezentului motiv, reclamantele pornesc de la premisa că prin comunicarea privind cooperarea din 1996 se impune Comisiei obligația de a informa în orice moment întreprinderile care fac obiectul unei proceduri de încălcare a derulării

investigației, astfel încât acestea să poată să aprecieze dacă și în ce măsură este oportun să coopereze cu Comisia.

128 Or, din cuprinsul și din structura respectivei comunicări reiese că, pe de o parte, revine întreprinderii care solicită aplicarea acesteia sarcina să contacteze Comisia și, pe de altă parte, că o strategie de cooperare tardivă sau minimă este susceptibilă să conducă la o reducere mică a cuantumului amenzii sau chiar la absența oricărei reduceri (a se vedea punctele B-D, precum și punctul E 1 din comunicarea privind cooperarea din 1996).

129 În cazul în care comunicarea privind cooperarea din 1996 a creat așteptări legitime pe care se pot întemeia întreprinderile care doresc să informeze Comisia cu privire la existența unei înțelegeri (a se vedea Hotărârea BASF/Comisia, punctul 109 de mai sus, punctele 487 și 488 și jurisprudența citată), aceste așteptări pot numai să privească modul în care contribuțiile lor vor fi luate în considerare de Comisie odată manifestată voința acestora de a coopera. Nu rezultă în niciun mod din cuprinsul comunicării privind cooperarea din 1996 și nici din logica inerentă mecanismului pe care aceasta l-a înființat obligația Comisiei, în cursul procedurii administrative, de a informa întreprinderile care nu și-au manifestat voința de a coopera despre măsurile pe care le-a adoptat în cadrul investigației sale sau despre evoluția acesteia.

130 Toți participanții la o înțelegere au posibilitatea de a solicita să beneficieze în orice moment în cursul procedurii administrative de aplicarea comunicării privind cooperarea din 1996, oricare ar fi măsurile de investigație adoptate de Comisie. Prin urmare, revine fiecărui participant la o înțelegere sarcina de a decide dacă și în ce moment dorește să invoce aplicarea comunicării privind cooperarea din 1996.

131 În prezenta cauză, reclamantele ar fi putut să își manifeste voința de a coopera cu Comisia în orice moment după publicarea comunicării privind cooperarea din 1996, în special după verificarea la care acestea au fost supuse la 22 martie 2001.

132 Prin urmare, nu se poate reproșa Comisiei că a efectuat verificări suplimentare la alte întreprinderi și nici, în cadrul cazului COMP/E-1/38.240 (Tuburi industriale), că a trimis cereri de informații fără să fi informat reclamantele despre acest lucru.

133 În ceea ce privește argumentul întemeiat pe trimiterea de cereri de informații în cadrul cazului COMP/E-1/38.069 (Tuburi sanitare din cupru), trebuie să se amintească faptul că, deși aprecierea gradului de cooperare a întreprinderii nu poate depinde de factori pur aleatorii, precum ordinea în care acestea sunt audiate de Comisie (Hotărârea Tribunalului din 13 decembrie 2001, Acerinox/Comisia, T-48/98, Rec., p. II-3859, punctul 140), gradele de cooperare oferită de diferite întreprinderi nu pot fi considerate comparabile decât în cazul în care aceste întreprinderi furnizează Comisiei, în același stadiu al procedurii administrative și în împrejurări analoge, informații asemănătoare (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 13 decembrie 2001, Krupp Thyssen Stainless și Acciai speciali Terni/Comisia, T-45/98 și T-47/98, Rec., p. II-3757, punctul 245).

134 În prezenta cauză, este cert că, în cadrul cazului COMP/E-1/38.069 (Tuburi sanitare din cupru), Comisia a trimis cereri de informații grupului Boliden și HME și Chalkor la 3 martie și reclamantelor la 20 martie 2003. În această privință trebuie arătat că, dintre aceste patru întreprinderi, numai Chalkor a început să coopereze cu Comisia înainte de trimiterea de către aceasta a comunicării privind obiecțiunile. Astfel, deși Chalkor a început să coopereze cu Comisia în aprilie 2003, reclamantele nu și-au prezentat oferta de cooperare decât într-un stadiu al procedurii ulterior, și anume în noiembrie 2003, după ce au primit comunicarea privind obiecțiunile la 29 august

2003. Întrucât reclamantele nu au demonstrat că această cooperare tardivă se datora faptului că primiseră cererile de informații cu 17 zile mai târziu decât grupul Boliden, HME și Chalkor, trebuie respins argumentul acestora întemeiat pe trimiterea tardivă a respectivelor cereri de informații.

135 Având în vedere considerațiile de mai sus, trebuie respins motivul întemeiat pe modul pretins discriminatoriu în care Comisia a condus investigația.

Cu privire la pretinsul tratament discriminatoriu al reclamantelor în raport cu participanții la acordurile SANCO și la acordurile WICU și Cuprotherm

— Argumentele părților

136 Reclamantele susțin în principal că, atunci când a stabilit cuantumul amenzilor, Comisia ar fi trebuit să efectueze o distincție între ele, care participaseră numai la o parte a cartelului, și întreprinderile care participaseră la două sau la trei părți ale acestuia.

137 În această privință, reclamantele contestă concluzia Comisiei cuprinsă în considerentul (689) al deciziei atacate, potrivit căreia nu a putut fi demonstrat că în perioada 1988-1995 concertarea între participanții la acordurile SANCO fusese considerabil mai strânsă decât cea existentă între participanții la acordurile europene extinse.

Potrivit reclamantelor, acordurile SANCO constituiau, contrar celor concluzionate de Comisie în decizia atacată, o cooperare mult mai strânsă și considerabil mai anticoncurențială decât acordurile europene extinse.

138 În legătură cu soluția propusă de Comisie în memoriul său în apărare, și anume majorarea cuantumului amenzilor aplicate „producătorilor SANCO" pentru a remedia eventuala inegalitate de tratament, reclamantele susțin că aceasta constituie o recunoaștere implicită, dar clară a faptului că lipsa diferențierii între cuantumul amenzilor aplicate întreprinderilor în cauză nu este justificată.

139 În ceea ce privește acordurile WICU și Cuprotherm, reclamantele subliniază că faptul că, în scopul determinării cotelor de piață, Comisia a cumulat, în cadrul tratamentului diferențiat, cifra de afaceri privind tuburile sanitare din cupru simple cu cea privind tuburile sanitare din cupru cu înveliș de protecție nu poate fi considerat un mijloc de a sancționa mai sever „producătorii WICU și Cuprotherm". Potrivit reclamantelor, acest cumul era necesar, întrucât Comisia stabilise, în considerentul (459) al deciziei atacate, faptul că acordurile privind tuburile sanitare din cupru simple aveau de asemenea, în mod necesar, un efect asupra tuburilor sanitare din cupru cu înveliș de protecție.

140 Reclamantele consideră, în plus, că imunitatea de fapt acordată grupului KME în privința participării sale la acordurile WICU și Cuprotherm [considerentele (760) și (761) ale deciziei atacate] nu ar fi putut fi admisibilă decât dacă „producătorii WICU și Cuprotherm" ar fi fost plasați, de la început, într-o categorie diferită în scopul determinării cuantumului de plecare al amenzilor.

141 În sfârșit, reclamantele susțin că nu a fost motivată decizia Comisiei de a nu stabili, în scopul determinării cuantumului amenzilor, o distincție între întreprinderile care, ca

și acestea, erau implicate numai în acordurile europene extinse și grupul KME și Wieland, care erau implicate nu numai în acordurile europene extinse, ci și în acordurile WICU și Cuprotherm. Această omisiune ar constitui o încălcare a articolului 253 CE.

142 Comisia solicită respingerea motivului. În susținerea apărării sale, aceasta afirmă, referindu-se la considerentele (459), (461) și (462) ale deciziei atacate, că a constatat că întreprinderile implicate în două (grupul Boliden) sau trei (grupul KME și Wieland) părți ale încălcării săvârșiseră o încălcare multiformă ale cărei manifestări erau distincte, dar legate între ele. În schimb, Comisia subliniază că, în ceea ce privește întreprinderile care nu au participat decât la a treia parte a încălcării, și anume grupurile IMI și Outokumpu, Mueller, grupul Buntmetall, HME și Chalkor, nu s-a considerat că au participat la acordurile SANCO și la acordurile WICU și Cuprotherm.

143 În consecință, Comisia consideră că, trăgând la răspundere reclamantele pentru o încălcare pe care au săvârșit-o, nu a încălcat principiul caracterului personal al răspunderii și al pedepselor.

144 În ceea ce privește acordurile SANCO, Comisia susține că gravitatea încălcării săvârșite de „producătorii SANCO" este comparabilă cu cea săvârșită de reclamante. Referindu-se la considerentele (130), (131), (137), (138), (199)-(213), (236), (265), (277) și (310) ale deciziei atacate, Comisia susține că acordurile europene extinse urmăreau repartizarea clienților, un sistem de supraveghere regulat și sistematic, precum și acorduri cu privire la prețuri.

145 În legătură cu coexistența acordurilor SANCO și a acordurilor europene extinse, Comisia amintește că „producătorii SANCO" erau considerați un grup distinct în cadrul acordurilor europene extinse și că se înțelegeau între ei înainte de reuniunile grupului extins. Astfel, membrii acordurilor europene extinse ar fi profitat de restrângerea

concurenței pusă în aplicare de „producătorii SANCO” prin încorporarea acesteia în acordurile lor ilegale. Totuși, coordonarea între „producătorii SANCO” și cea observată în cadrul acordurilor europene extinse ar fi vizat, în esență, aceleași aspecte.

146 Comisia susține că, deși Tribunalul trebuia să rețină argumentul reclamantelor potrivit căruia acordurile SANCO au avut un caracter anticoncurențial mai pronunțat decât acordurile europene extinse, acesta nu ar avea niciun motiv să reducă cuantumul amenzii care le-a fost aplicată. Comisia consideră că prin cuantumul amenzii aplicate reclamantelor se reflectă exact gravitatea încălcării pe care acestea au săvârșit-o în mod vădit. În acest context, Comisia se referă la considerentul (490) al deciziei atacate pentru a sublinia că reclamantele au jucat un rol foarte important în cartel.

147 Prin urmare, Comisia consideră că modul cel mai adecvat de a remedia neregularitatea invocată în prezenta cauză ar fi de a majora cuantumul amenzilor aplicate „producătorilor SANCO”, și anume grupul KME, Wieland și grupul Boliden, mai degrabă decât de a reduce cuantumul amenzii aplicate reclamantelor.

148 În ceea ce privește acordurile WICU și Cuprotherm, Comisia susține că a procedat efectiv la aplicarea unui tratament diferențiat în privința reclamantelor, pe de o parte, și a grupului KME și a Wieland, pe de altă parte.

149 În această privință, Comisia arată că, deși se constataseră în decizia atacată încălcări distincte privind, una dintre ele, tuburile sanitare din cupru simple, iar cealaltă, tuburile sanitare din cupru cu înveliș de protecție, împărțirea pe categorii a întreprinderilor, în scopul aplicării tratamentului diferențiat privind încălcarea referitoare la tuburile sanitare din cupru simple, s-ar fi întemeiat numai pe vânzările acestui produs. În această ipoteză, cota de piață a reclamantelor ar fi fost superioară, iar cuantumul amenzii care le-ar fi fost aplicată ar fi fost mai ridicat. Astfel, cifra de afaceri relevantă pentru reclamante, respectiv cea privind vânzările de tuburi sanitare din

cupru simple, ar fi identică cu cifra de afaceri utilizată de Comisie în decizia atacată, dar dimensiunea pieței globale, respectiv vânzările totale de tuburi sanitare din cupru simple, ar fi inferioară celei la care se referă Comisia în decizia atacată, și anume vânzările totale de tuburi sanitare din cupru simple și cu înveliș de protecție.

150 Comisia respinge de asemenea afirmația reclamantelor potrivit căreia cumulul cifrei de afaceri privind tuburile sanitare din cupru simple cu al celei privind tuburile sanitare din cupru cu înveliș de protecție ar fi fost în mod necesar același în ipoteza în care acordurile WICU și Cuprotherm nu ar fi existat. Comisia consideră că această teză este „ilogică în mod intrinsec". Astfel, aceasta ar implica faptul că, în lipsa unor acorduri ilegale privind tuburile sanitare din cupru cu înveliș de protecție, întreprinderilor care produc atât tuburi sanitare din cupru simple și tuburi sanitare din cupru cu înveliș de protecție ar trebui să le fie aplicate amenzi mai ridicate decât celor care nu fabrică decât tuburi sanitare din cupru simple. Întreprinderi având aceeași importanță relativă în înțelegere ar fi, prin urmare, sancționate prin amenzi al căror cuantum ar fi diferit după cum acestea produc sau nu produc tuburi care nu intră în domeniul înțelegerii.

151 Comisia susține că, în cazul în care Tribunalul ar admite argumentul reclamantelor, i-ar propune să majoreze, în exercitarea competenței sale de fond, amenda care le-a fost aplicată astfel încât să reflecte cota lor de piață mai ridicată și, prin urmare, importanța lor relativă crescută în înțelegerea privind tuburile sanitare din cupru simple.

— Aprecierea Tribunalului

152 În ceea ce privește, în primul rând, invocarea unei încălcări a obligației de motivare, reiese din jurisprudență că, în cadrul stabilirii amenzilor pentru încălcarea dreptului

concurenței, respectiva obligație este îndeplinită atunci când Comisia arată, în cuprinsul deciziei sale, elementele de apreciere care i-au permis să evalueze gravitatea și durata încălcării (a se vedea Hotărârea Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, punctul 107 de mai sus, punctul 463 și jurisprudența citată).

153 În prezenta cauză, reclamantele nu susțin că decizia atacată nu indică elementele în temeiul cărora Comisia a apreciat gravitatea și durata încălcării pe care acestea au săvârșit-o. Critica lor, vizând numai faptul că nu a fost explicat de către Comisie de ce nu au fost tratate diferit de producătorii „WICU și Cuprotherm", trebuie, prin urmare, să fie respinsă. Astfel, articolul 253 CE, în lumina jurisprudenței amintite la punctul 152 de mai sus, nu poate fi interpretat în sensul că impune Comisiei obligația de a explica în deciziile sale motivele pentru care nu a reținut, în ceea ce privește calculul cuantumului amenzii, abordări alternative la cea efectiv reținută în decizia atacată (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea Tribunalului din 14 mai 1998, Fiskeby Board/Comisia, T-319/94, Rec., p. II-1331, punctul 127).

154 În ceea ce privește, în al doilea rând, temeinicia prezentei obiecții, trebuie amintite, cu titlu prealabil, principiile desprinse din jurisprudență în ceea ce privește răspunderea individuală care decurge dintr-o încălcare a articolului 81 alineatul (1) CE, de tip cartel.

155 În legătură cu răspunderea pentru încălcarea ca atare, reiese din jurisprudență că faptul că o întreprindere nu a participat în mod direct la toate elementele constitutive ale unei înțelegeri globale nu o poate exonera de răspunderea sa pentru încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE, dacă se stabilește că aceasta trebuia să știe în mod necesar, pe de o parte, că înțelegerea la care participa se înscria într-un plan global și, pe de altă parte, că acest plan global cuprindea ansamblul elementelor constitutive ale înțelegerii (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 8 iulie 1999, Comisia/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Rec., p. I-4125, punctul 87, Hotărârea Tribunalului din 14 mai 1998, Buchmann/Comisia, T-295/94, Rec., p. II-813, punctul 121, și Hotărârea

Tribunalului din 8 iulie 2008, AC-Treuhand/Comisia, T-99/04, Rep., p. II-1501, punctele 130 și 131).

156 După ce a stabilit existența unui cartel și a identificat participanții la acesta, Comisia este obligată, în scopul aplicării amenzilor, să examineze gravitatea relativă a participării fiecăruia dintre aceștia. Acest lucru reiese atât din jurisprudență (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Anic Partecipazioni, punctul 155 de mai sus, punctele 90 și 150, și Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctul 118 de mai sus, punctul 145, Hotărârea AC-Treuhand/Comisia, punctul 155 de mai sus, punctul 133), cât și din liniile directoare, care prevăd un tratament diferențiat, ce determină calculul unui cuantum de plecare specific, precum și luarea în considerare a circumstanțelor agravante și atenuante care permit adaptarea cuantumului amenzii, în special în funcție de rolul activ sau pasiv al întreprinderilor vizate în punerea în aplicare a încălcării.

157 Totuși, unei întreprinderi nu îi poate fi aplicată niciodată o amendă al cărei cuantum este calculat în funcție de o participare la o înțelegere pentru care nu este trasă la răspundere (Hotărârea Tribunalului din 20 martie 2002, Sigma Tecnologie/Comisia, T-28/99, Rec., p. II-1845, punctele 79-82).

158 În lumina principiilor menționate anterior trebuie examinat motivul reclamantelor, potrivit căruia Comisia nu a ținut cont de participarea lor limitată la cartel.

159 Este cert că reclamantele nu au participat decât la acordurile europene extinse și că acestea răspund numai pentru participarea lor la această parte a cartelului [considerentul (461) al deciziei atacate]. Cu toate acestea, Comisia nu a examinat aspectul dacă un făptuitor care participă la o singură parte a unei înțelegeri săvârșește o încălcare mai puțin gravă, în sensul articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, decât un făptuitor care, în cadrul aceleiași înțelegeri, participă la toate componentele sale. Această problemă era cu atât mai importantă în prezenta cauză cu cât reclamantele nu au fost trase la răspundere pentru celelalte două părți ale cartelului, și anume acordurile SANCO și acordurile WICU și Cuprotherm.

160 Comisia a concluzionat astfel, în considerentul (689) al deciziei atacate, că nu era necesară aplicarea unui tratament diferențiat între întreprinderile care au participat numai la acordurile europene extinse și cele care au participat și la acordurile SANCO, din moment ce cooperarea în cadrul acordurilor SANCO nu fusese în mod considerabil mai restrânsă decât cea care exista în cadrul acordurilor europene extinse.

161 Trebuie să se constate că raționamentul Comisiei este eronat, din moment ce o comparație între intensitatea diferitelor părți ale cartelului ar fi fost eventual pertinentă dacă reclamantele ar fi fost implicate în mai multe părți ale acestuia, situație care nu se întâlnea în prezenta cauză.

162 Astfel, o întreprindere a cărei răspundere este stabilită în legătură cu mai multe părți ale unei înțelegeri contribuie mai mult la eficacitatea și la gravitatea acestei înțelegeri decât o întreprindere implicată numai într-o singură parte a aceleiași înțelegeri. Prin urmare, prima întreprindere comite o încălcare mai gravă decât cea comisă de cea de a doua.

163 În această privință, trebuie subliniat că, în temeiul principiului individualizării pedepselor și al caracterului personal al răspunderii, Comisia este obligată să ia în considerare, cu ocazia aprecierii gravității privind participarea fiecărui făptuitor la o înțelegere, faptul că anumiți făptuitori, dacă este cazul, nu sunt trași la răspundere, în sensul Hotărârii Comisia/Anic Partecipazioni, punctul 155 de mai sus (punctul 87), pentru ansamblul părților acestei înțelegeri.

164 În cadrul aplicării liniilor directoare, această apreciere trebuie să fie făcută, în mod necesar, în stadiul stabilirii cuantumului de plecare specific, din moment ce luarea în considerare a circumstanțelor atenuante permite numai să fie adaptat cuantumul de bază al amenzii în funcție de modalitățile de punere în aplicare a înțelegerii de către făptuitor. Or, un făptuitor care nu este tras la răspundere pentru anumite părți ale acestei înțelegeri nu poate să fi avut un rol în punerea în aplicare a acestor părți. Încălcarea regulilor dreptului concurenței este, datorită întinderii limitate a încălcării reținute în privința sa, mai puțin gravă decât cea imputată făptuitorilor care au participat la ansamblul părților încălcării.

165 Argumentul Comisiei potrivit căruia toți membrii acordurilor europene extinse ar fi profitat de restrângerea concurenței pusă în aplicare de „producătorii SANCO” nu poate fi reținut, din moment ce aceasta nu a tras la răspundere reclamantele pentru partea din încălcarea în cauză privind acordurile SANCO. În această privință, trebuie de asemenea să se arate că impactul anticoncurențial al unei înțelegeri asupra prețurilor este prin natura sa susceptibil să profite tuturor furnizorilor prezenți pe piața relevantă, iar nu numai întreprinderilor membre ale respectivei înțelegeri.

166 Având în vedere ceea ce precedă, se impune a se hotărî că principiul egalității de tratament a fost încălcat de Comisie prin omiterea luării în considerare, cu ocazia calculării cuantumului amenzilor, a faptului că, spre deosebire de grupul KME, de Wieland și de grupul Boliden, reclamantele nu participaseră decât la o parte a cartelului și prin tratarea, prin urmare, a unor situații diferite în mod identic, fără ca un astfel de tratament să fie justificat în mod obiectiv.

167 În ceea ce privește consecințele care trebuie deduse din această constatare, Comisia propune, în legătură cu acordurile SANCO, ca Tribunalul să majoreze cuantumurile amenzilor aplicate „producătorilor SANCO” în loc să reducă amenda impusă reclamantelor. Tribunalul consideră totuși, în exercitarea competenței sale de fond, că cuantumul de plecare reținut de Comisie este adecvat în raport cu gravitatea pe care o reprezenta ansamblul celor trei părți ale cartelului și că se impune reducerea

cuantumului de plecare al amenzii aplicate reclamantelor pentru a ține cont de faptul că acestea au fost trase la răspundere de Comisie numai pentru participarea lor la a treia parte a cartelului.

168 Afirmația Comisiei potrivit căreia reclamantele ar fi jucat un rol important în cadrul cartelului nu pune sub semnul întrebării această concluzie. Astfel, trebuie constatat, în primul rând, că Comisia nu a estimat în decizia atacată că rolul jucat de grupul IMI în cadrul acordurilor europene extinse constituia o circumstanță agravantă în sensul liniilor directoare. În al doilea rând, Comisia nu a avansat, în cursul prezentei proceduri, motivele pentru care aprecierea sa în această privință ar fi fost eronată. Prin urmare, la stabilirea cuantumului amenzii, Tribunalul nu poate substitui aprecierea Comisiei cu propria apreciere în ceea ce privește rolul jucat de reclamante în cadrul acordurilor europene extinse.

169 Pe de altă parte, în măsura în care se poate pretinde că lipsa participării reclamantelor la acordurile SANCO a fost reflectată suficient în cuantumul lor de plecare specific, din moment ce cota de piață a reclamantelor, care nu comercializau „tuburi SANCO", a fost calculată având în vedere cifra de afaceri a tuturor producătorilor de tuburi sanitare din cupru simple, inclusiv cea corespunzătoare vânzărilor de „tuburi SANCO", trebuie să se constate cele ce urmează.

170 Acordurile SANCO și acordurile europene extinse au vizat aceeași piață relevantă, și anume cea a tuburilor sanitare din cupru simple. Prin urmare, Comisia ar fi fost obligată, chiar și în lipsa acordurilor SANCO, să țină cont de cifra de afaceri generată de vânzările de tuburi SANCO pentru a calcula cota de piață a reclamantelor pe piața relevantă.

171 În schimb, în legătură cu acordurile WICU și Cuprotherm, situația este diferită. Aceste acorduri au vizat produse nesubstituibile tuburilor sanitare din cupru simple.

Astfel, reiese din considerentul (459) al deciziei atacate că tuburile sanitare din cupru simple și tuburile sanitare din cupru cu înveliș de protecție constituie piețe relevante diferite.

172 Prin urmare, calculând cota de piață a reclamantelor, care erau active pe piața tuburilor sanitare din cupru simple, în lumina cifrei de afaceri realizate pe piața tuburilor sanitare din cupru simple și a celei realizate pe piața tuburilor sanitare din cupru cu înveliș de protecție, reclamantelor le-a fost atribuită efectiv o cotă de piață mai redusă și, prin urmare, un cuantum de plecare specific inferior celui care ar fi fost stabilit în cazul în care cota lor de piață ar fi fost calculată numai în lumina cifrei de afaceri realizate pe piața pe care acestea au participat în mod efectiv la cartel.

173 Afirmația reclamantelor potrivit căreia cumulul cifrei de afaceri realizate pentru tuburile sanitare din cupru simple cu al celei realizate pentru tuburile sanitare din cupru cu înveliș de protecție ar fi fost necesar chiar și în ipoteza în care acordurile WICU și Cuprotherm nu ar fi existat este vădit nefondată. Nu rezultă deloc din jurisprudență și nici din liniile directoare obligația Comisiei, în calculul cotelor de piață ale membrilor unei înțelegeri în scopul tratamentului diferențiat, de a lua în considerare cifrele de afaceri realizate de alte produse decât cele care fac obiectul încălcării în cauză.

174 Având în vedere toate cele precedente, se impune numai modificarea cuantumului amenzii aplicate reclamantelor pentru a reflecta neparticiparea lor la acordurile SANCO. Consecințele concrete ale acestei modificări vor fi precizate la punctele 187-190 de mai jos.

Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea principiului proporționalității

Argumentele părților

175 Reclamantele consideră că există o disproporție între cuantumul amenzii care le-a fost aplicată și valoarea economică a activităților lor în domeniul tuburilor sanitare din cupru. Această disproporție s-ar datora faptului că dimensiunea pieței și cifra de afaceri realizată de reclamante, pe care Comisia s-ar fi întemeiat pentru a stabili cuantumul amenzilor, ar fi crescute în mod artificial și ar da o imagine complet eronată a valorii reale a pieței și a cifrei de afaceri realizate.

176 În această privință, reclamantele susțin că, în calitate de producători de tuburi, nu au nicio influență asupra prețului materiei lor prime principale, și anume cuprul, care ar reprezenta între 50 și 65 % din prețul final plătit de clienții lor. Reclamantele amintesc faptul că activitățile cartelului nu priveau aprovizionarea cu cupru și nu puteau să afecteze deloc prețul cuprului, din moment ce prețul metalului este determinat prin cotațiile zilnice de la London Metal Exchange (Bursa de metale de la Londra). Prețul metalului ar fi fost numai un element care era transmis clienților la același nivel ca și cel plătit de reclamante.

177 Reclamantele doresc să sublinieze că argumentarea lor nu privește aprecierea gravității încălcării și a raportului său cu dimensiunea pieței, ci principiul proporționalității astfel cum este menționat la punctul 5 litera (b) din liniile directoare. Reclamantele invocă de asemenea, în susținerea acestui argument, practica decizională a Comisiei.

178 Reclamantele adaugă faptul că au vândut activitatea în materie de tuburi sanitare din cupru, a cărei valoare contabilă netă era de aproximativ 34 de milioane de euro, pentru aproximativ 18,1 milioane de euro. Acest preț ar demonstra faptul că cuantumul amenzii aplicate, și anume 44,98 milioane de euro, este disproporționat.

179 Comisia solicită respingerea motivului.

Aprecierea Tribunalului

180 În prealabil, trebuie subliniat că, pentru a determina cuantumul de plecare al amenzii, Comisia poate, fără a fi totuși obligată în acest sens, să aibă în vedere dimensiunea pieței afectate (Hotărârea BASF/Comisia, punctul 109 de mai sus, punctul 134, și Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2006, Roquette Frères/Comisia, T-322/01, Rec., p. II-3137, punctele 149 și 150), lucru pe care aceasta l-a făcut în prezenta cauză.

181 Motivul reclamantei este întemeiat pe premisa că în mod eronat Comisia a luat în considerare prețul cuprului în aprecierea valorii sectorului în cauză.

182 Totuși, această premisă este eronată. Astfel, niciun motiv valabil nu impune ca cifra de afaceri a unei piețe relevante să fie calculată prin excluderea anumitor costuri de producție. Astfel cum a subliniat în mod întemeiat Comisia, în toate sectoarele industriale există costuri inerente produsului final pe care fabricantul nu le poate controla, dar care constituie totuși un element esențial în ansamblul activităților sale și care, prin urmare, nu pot fi excluse din cifra sa de afaceri la momentul stabilirii cuantumului de plecare al amenzii (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 15 martie 2000, Cimenteries CBR și alții/Comisia, T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95,

T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 și T-104/95, Rec., p. II-491, punctele 5030 și 5031).

183 Faptul că prețul cuprului constituie o parte importantă din prețul final al tuburilor industriale sau că riscul fluctuațiilor prețurilor cuprului este mult mai ridicat decât pentru alte materii prime nu infirmă această concluzie și nu obligă Comisia să aplice punctul 5 litera (b) din liniile directoare.

184 Pe de altă parte, trebuie arătat că deciziile Comisiei invocate de reclamante nu sunt pertinente, din moment ce practica decizională anterioară a acesteia nu servește drept cadru juridic pentru amenzile în materia concurenței.

185 În plus, trebuie să se constate că cifrele pe care le-au prezentat reclamantele, susținând că cuantumul amenzii care le-a fost aplicată ar depăși activitatea lor în materie de tuburi sanitare din cupru, nu sunt suficiente pentru a concluziona că acest cuantum al amenzii ar fi disproporționat. Astfel, reclamantele nu au indicat elementele pe care se bazează cifrele menționate.

186 Prin urmare, prezentul motiv trebuie respins în întregime ca nefondat.

3. *Cu privire la stabilirea cuantumului final al amenzii*

187 Astfel cum rezultă din cuprinsul punctelor 79-97 și 154-174 de mai sus, trebuie modificată decizia atacată, în măsura în care Comisia, la stabilirea cuantumului amenzii, nu a ținut cont, pe de o parte, de întreruperea participării reclamantelor la cartel între

1 decembrie 1994 și 11 aprilie 1996 și, pe de altă parte, de faptul că acestea nu au participat la acordurile SANCO.

188 În rest, considerațiile Comisiei expuse în decizia atacată, precum și metoda de calcul al amenzilor aplicată în prezenta cauză rămân neschimbate. Cuantumul final al amenzii este, așadar, calculat după cum urmează.

189 Cuantumul de plecare al amenzii aplicate reclamantelor este redus cu 10 % pentru a ține cont de gravitatea mai puțin importantă a participării lor la cartel în raport cu cea a „producătorilor SANCO". Noul cuantum de plecare al amenzii aplicate reclamantelor este stabilit, așadar, la 21,42 milioane de euro.

190 Întrucât reclamantele au participat de două ori la cartel în cursul unei perioade efective de 10 ani și o lună, trebuie să fie aplicată o majorare de 100 % pentru durată, ceea ce conduce la un cuantum de bază de 42,84 milioane de euro. Ținând cont de reducerea de 10 % acordată reclamantelor de Comisie în temeiul punctului D al comunicării privind cooperarea din 1996, cuantumul final al amenzii aplicate reclamantelor este stabilit, așadar, la 38,556 milioane de euro.

Cu privire la cheltuielile de judecată

191 Potrivit articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Cu toate acestea, potrivit articolului 87 alineatul (3) primul paragraf din regulamentul de procedură menționat, în cazul în care părțile cad în pretenții cu privire la unul sau la mai multe

capete de cerere sau pentru motive excepționale, Tribunalul poate să repartizeze cheltuielile de judecată sau poate decide ca fiecare parte să suporte propriile cheltuieli.

192 Având în vedere faptul că fiecare parte a căzut în pretenții cu privire la o parte din capetele de cerere și constatarea efectuată la punctul 94 de mai sus, Tribunalul consideră că se va face o apreciere justă a împrejurărilor cauzei dacă se hotărăște suportarea de către Comisie a propriilor cheltuieli de judecată, precum și a 40 % din cheltuielile de judecată ale reclamantelor.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a opta)

declară și hotărăște:

1) Anulează articolul 1 literele (h)-(j) din Decizia C(2004) 2826 a Comisiei din 3 septembrie 2004 privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] și a articolului 53 din Acordul privind SEE (Cazul COMP/E-1/38.069 – Tuburi sanitare din cupru) în măsura în care se referă la perioada cuprinsă între 1 decembrie 1994 și 11 aprilie 1996.

2) Stabilește cuantumul amenzii aplicate în solidar societăților IMI plc, IMI Kynoch Ltd și Yorkshire Copper Tube la articolul 2 litera (f) din Decizia C(2004) 2826 la 38,556 milioane de euro.

3) Respinge acțiunea cu privire la restul motivelor.

4) Comisia europeană suportă propriile cheltuieli de judecată și 40 % din cheltuielile de judecată efectuate de IMI, IMI Kynoch și Yorkshire Copper Tube.

5) IMI, IMI Kynoch și Yorkshire Copper Tube suportă 60 % din propriile cheltuieli de judecată.

Martins Ribeiro Papasavvas Wahl

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 19 mai 2010.

Semnături

Cuprins

Istoricul cauzei ..... II - 1777

1. Procedura administrativă ..... II - 1777

2. Decizia atacată ..... II - 1780

Produsele și pieţele relevante ..... II - 1786

Componentele încălcării în cauză ..... II - 1787

Acorduri între „producătorii SANCO” ..... II - 1787

Acorduri între „producătorii WICU și Cuprotherm” ..... II - 1788

Acorduri europene extinse ..... II - 1789

Durata și caracterul continuu al încălcării în cauză ..... II - 1790

Determinarea cuantumului amenzilor ..... II - 1791

Cuantumul de plecare al amenzilor ..... II - 1792

— Gravitate ..... II - 1792

— Tratament diferențiat ..... II - 1794

Cuantumul de bază al amenzilor ..... II - 1795

Circumstanțe agravante și atenuante ..... II - 1798

Aplicarea comunicării privind cooperarea din 1996 ..... II - 1799

Cuantumul final al amenzilor ..... II - 1800

Procedura și concluziile părților ..... II - 1801

În drept ..... II - 1802

1. Cu privire la cererea prin care se solicită anularea parțială a deciziei atacate ..... II - 1803

Cu privire la motivul întemeiat pe o încălcare a principiului egalității de tratament și pe o eroare vădită de apreciere ..... II - 1803

Argumentele părților ..... II - 1803

Aprecierea Tribunalului ..... II - 1808

Cu privire la motivul întemeiat pe o încălcare a dreptului la apărare ..... II - 1814

Argumentele părților ..... II - 1814

Aprecierea Tribunalului ..... II - 1815

2. Cu privire la cererea prin care se solicită reducerea cuantumului amenzii ..... II - 1818

Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea principiului egalității de tratament ... II - 1820

Cu privire la modul discriminatoriu în care Comisia ar fi condus investigația .. II - 1820

— Argumentele părților ..... II - 1820

— Aprecierea Tribunalului ..... II - 1821

Cu privire la pretinsul tratament discriminatoriu al reclamantelor în raport cu participanții la acordurile SANCO și la acordurile WICU și Cuprotherm ..... II - 1824

— Argumentele părților ..... II - 1824

— Aprecierea Tribunalului ..... II - 1828

Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea principiului proporționalității ..... II - 1835

Argumentele părților ..... II - 1835

Aprecierea Tribunalului ..... II - 1836

3. Cu privire la stabilirea cuantumului final al amenzii ..... II - 1837

Cu privire la cheltuielile de judecată ..... II - 1838